

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:

1	aasta peale	Kr. 1.80
$\frac{1}{2}$	aasta peale	" 1.—
$\frac{1}{4}$	aasta peale	" 0.50

KUULUTUS-HINNAD:

1	lehekülge . . .	Kr. 30.—
$\frac{1}{2}$	lehekülge . . .	" 15.—
$\frac{1}{4}$	lehekülge . . .	" 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4

Nr. 10-11

DETSEMBER

1929

Lähenev õhtu kutsub koju.

Talvise looduseilu imetlusel vaikselt õhtul liuglevad suusatajad loojeneva päikese poole. Nii näeksime meeleldi ka tänavust jõuluaega. Ootame talvet, et suusatajad, talvise lumemaastiku valitsejad, hangede ja lumevillas metsade peremehed, võiks liugleda talveilu nautimiseks, argipäeva unustamiseks või eluküllase võistlusinnu rahuldamiseks puhtas ja karges talvelooduses.

SISU:

Hundi surm — A. Lints. **Säraküünal** — Heini. „**Kuldne kesktee**“ karskusküsimuses — O. Ibius. **Muljeid Soomest (lõpp)** — A. Meikop. **Soome motiivid** — L. Laarman. **Suusaspordi areng** — H. Hasenbuš. **Vaidlusi „Noor-Eesti“ kalmul: Kuidas on lood meie noorsooga** — Ed. Riisman. **Kaugus petab** — Kustas. **Pidevaid edasi, noored!** — J. Eemois. **Mälestusi Valgjärvelt** — O. Tannebaum. **ÜENÜ nõukogu. Noorsoo töö mailt: Välismaalt, Kiri Kaseväljalt, ÜENÜ osakondade elust. Igavene rahu** — Kustas. **Pilte. Kuulutusi j. m.**

KOGU NOORPÕLV

kel usku paremasse, õilsamasse tulevikku, ei tohi olla ükskõikne nende tähiste vastu, mis kajastavad meie noorsoo lähemaid ülesandeid uue kultuurühiskonna loomisel, seejärel kõik ühenduvad võitluseks, igaüks

tellib

noorpõlve kultuuri ajakirja

„EESTI NOORUS“e

„Eesti Noorus“ tahab olla sõbraks ja teenäitajaks igale noorele kultuuriliste ülesannete, inimsuse, õigluse, tervise, ühistunde, töökuuse, kutse, ilu jne. taotlemisel.

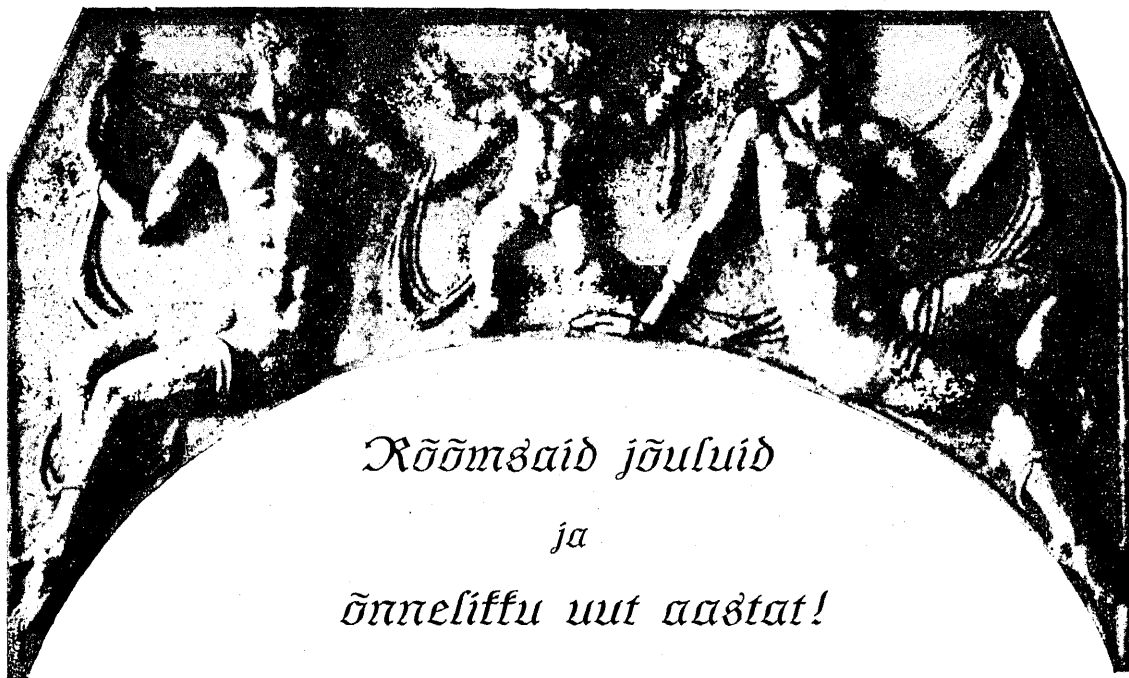
„Eesti Nooruse“ 1929 a. rajatud alusmüürile jätkame ehitamist 1930 a. parema tahte, oskuse ja kõigi noorte ja noorsoo sõprade kaasabil.

Rutake tellimistega 1930 aastaks!

Kõigile aastatellijale, kelle tellimine (ühes rahaga) saabub detsembri või jaanuari kuu jooksul, **hinnata kaasaandeks** väärtuslik juubeliaalbum „Kümme aastat noorpõlve“. **Tellimiste vastuvõtjale**, kes sama aja jooksul koguvad 10 aastatellimist ja raha saavad ära, **autasuks** vägavajalik käsiraamat igale tegelasele — A. Meikopi „Noorsooliikumisest ja noorsootööst.“

Ühtlasi kuulutame välja **tellimiste kogumise võistluse**. Neile kes 1930 a. koguvad kõige enam tellimisi (suuremas koguväärtuses) väärtuslikud auhinnad, millest teatame edaspidi.

„Eesti Nooruse“ toimetuse ja talituse, Tallinna, Lossiplats 4.

Rõõmsaid jõuluid

ja

õnneliku uut aastat!

F. Sannamees.

Dekoratsioon.

* * *

*Olgu tervitet kunstnik, kel jumalik võime
jälgida hingede saatuse lõime,
leida tee ajude käardudest, rombidest —
salapäraseist katakombidest
yle tõkete,
juure võlvoitud templite, lõkete —
kus altari ees, ohvrileekide valgel
põlvitab hing oma jumala jalgel.*

*Olgu tervitet kunstnik, kellele jumal
avaldund: altaritulede kumal
näinud kes inimsaatuste malet,
aimanud tõe ärapöörmatut palet.*

*Olgu tervitet inimen, — leidnud kes enda,
kaaslases mõistes ja hinnates venda, —
hinges kel neilegi, — kes elu aland
vankudes, keda maailm kylmalt saland,
kelle on purustand saatuse kand, —
andeksand.*

*(Pyhendis lugupeet kirjanikule Mait Metsanurgale tema
50 a. sünnipäeva puhul)*

28. XI. 29.

Adrienne Lints.

Adrienne Lints.

Hundi surm.

Hämarduv, hall jõuluõhtune tund.
 Järeljätmatult pildudes lund
 tantsides tuisk särasilmne maad kulgeb,
 jõekäärud, metsad ja maanteegi sulgeb.
 Männiku veeres,
 valeva mäenõlva ääres,
 komistades ja langedes,
 väsinult sumades hangedes,
 haavatud emahunt aeglaselt liigub.
 Pääkohal puuladvas tormitar kiigub,
 Vallatult naerdes ja heledalt kilgates,
 kelmikalt mändide vahele vilgates.

Haavatu kehast verd lumele tilgub,
 kuid looma silmis veel võitluskirg vilgub:
 „Krabises kuskil! Kuiv oks murdus raginal.
 Vaenlane see!“ — Ainult tuul naeris laginal.
 Keha jõuetut pystiajades kingul,
 viimne kui närv hundis valvel on, pingul...
 Kylma käes nälgunud, kõhn keha väriseb,
 valutav haav põrgulikult tas käriseb...
 kramplikult kõverdub selgroog,
 verre on immitsend kuum hoog...
 Nörkenult, jõuetult loom hange vajub,
 kahvatult, uduselt ymbrust veel tajub.

Kehha on tekkinud imelik muude —
 just nagu närvidest yle käiks puude
 rahustav: nii kunstnik viiuli keeli
 tormiseid, hukutamas mis meeli,
 silitab vaikselt — ja heitluse tärin
 aeglaselt vaibub, veel tundub nõrk värin. —
 Hundile võõras ja uus on see tunne,
 mis nõnda hellitav, suigutav unne...
 Kunaski polnud ta tunnud veel pysi, —
 silmadeks ainult paar hõõguvaid syssi,
 oli ta tormanud võitluste söösti,
 tahtmata kellelki kaastunnet, tröösti. —
 Enese haavadest — neist ta ei hoolind,
 poegi — jah, neid ainult oli ta noolind —
 polnud kuid nendelki armastust nõudnud.
 .. hää on, ja soe, — kuhu olen ma jõudnud?..

* * *

Männiku veerel, täistuisanud rajal
 sõidab saan kuljuste helinal, kajal —
 sinna, kus igayks, keda koor'm rusub,
 jälle kõikvõimsat, suurt armastust usub. —
 — Kuid sää! kus heleneb kinkude ahel,
 lumihangede vahel
 lamab jäätund ja kangestund hundilaip,
 pääläotet külm, udusuline vaip.

Säraküünal.

Heini.

Jõulujuttu või vestet kirjutada, ma ütlen, lugupeetud kaaskodanikud, see pole kerge ülesanne: kõik alad ja ained ammuugi läbi tuhnitud. Jõulukuusist, jõulu inglitest ja Petlema tähesärast on ju mitu korda rohkem kirjutatud kui näiteks Eesti-Läti tolliunioonis. Jõulujutus peab aga tingimata midagi särama, helkima või helisema, muidu ei löö asi läbi. Kirjutan seepärast säraküünlast.

Ostsin mainitud eseme mõni päev enne pühi poisipõnnilt, kes ütles, et kui tahate õiget jõulurõõmu, siis ostke säraküünal. See loitvat vägevamini kui tõrvik.

Hüva, mõtiskelin, eks ma siis osta pealegi. Mu poissmehe korter niigi pime ja kurb, olgu ometi säraküünal. Tõmban jõuluõhtul surtsti tule otsa ja laulan roosikest, mis tõusnud õrnast juurest.

Nii ma läksin koju, säraküünal nagu balsameeritud vihmauss vestitaskus.

Kodus kiri ees. Kellelt? Haa, see on Siim Siidivilelt Nuiatust. Üldlalupeo ajal päästsin turjaka alevionkli trammi alla jäämisest, see oligi Siim Siidivile. Nüüd kirjutab, sõitku ma temale pühadeks külla. Temal noor naine, koduõlu ja muud ilusad asjad — tingimata sõitke. Mul polnud põhjust küsimust kaalutella kaua. Mis siin linnas ikkagi teha — sõidan.

Siim Siidivile on jõukamaid mehi Nuiatus. Saatis mulle sulase jaama vastu. Siinkohal olgu öeldud, et lugu juhtus ajal, mil vana jumal jagas juba jõulu ajal patustele inimestele lopsakat lund, aga mitte pori, nagu tänavu.

Saanisõit läbi männikute ja metsade, tulise pihta, see on vast lõbu! Aisakellad undasid nii, et viimane orava poeg vilk-sas okaspuude kõrgemasse tippu.

Siim Siidivilel on mugav kodu. Tean, et mees Nuiatu palvevendade vaimline juht, et ta töötab usinalt ja elab kasinalt, seepärast on temale antud korralik kumer kõht, kojad, majad ja ka kena naine nagu võisin veenda, kui Siidivile astus mulle juba õueväravas vastu, noorik käekõrval.

„Mooni, mu magus naisuke“.

tas Siidivile, „ristitud nimi on tal Desdemona.“

Vaatan, ega saa laita seda Desdemonat. Kangesti brunett, punased huuled ja suured tumedad silmad. Viiekümne-aastase Siidivile kõrval näis Mooni plikana ja ükski võhik poleks võind neid pidada abielupaariks.

„Vaata, Mooni,“ seletas Siidivile, „kui poleks issandat jumalat taevas ega seda härrat maa peal, siis poleks ka olnud sinu su armast abikaasat, see on — mind. Trammirattad oleksid lõigand mu neljaks ja lahkamiskambris oleks mu keha silutud lihtsalt rihmuks.“

Mooni sai aru väga hästi, kui kõrgelt mind hindas Siidivile, aga ei olnud märgata, et ta mind oleks õnnestand just tänapäevaga.

Tunduvalt rohkem lõi särama ta nägu, kui lähenes kõrgekasvuga noormeese, keda tutvustati mulle Arnold Sirklina.

„Ta on üliõpilane ja kirjutab Nuiatu maastiku iseäralustest suuremat teaduslikku tööd“, rääkis Siidivile.

Poisil oli pika kasvu kohta liig tugev kael, näos poolpilukil silmad ja suu ümber torkav naeruvine.

Mulle tuli mõttesse selliseid rumalaid asju: Siin majas on Desdemona, siin on ka Jago, aga vana Siidivile pole kellegi Othello. Siin võib areneda kindlasti armastusdraama, aga kunagi mitte tragöödia.

Siidivile elas vanapõlises majas. Siin oli mugav saalike, kamin ja keset saali särav jõulukuusk.

„Mooni, süüta küünlad ja laulame maailma lunastajale hällilaulu“, ütles majaisa. Mooni täitis käsku. Teda aitas Sirkel, kelle pea ulatas nagu kaelkirjakul üle kuuse ladva. Kui üks kuuseoks lõhvatas prõginale põlema, kustutas Mooni ja ruttas kustutama ka üliõpilane. Nende tahmund käed puutusid kokku ja nende silmis polnud vähem sära kui jõulukuuse põlevail küünlail.

Siis kõlas vägevalt koraal. Vana Siim pigistas laulu nagu tõrrepõhjast, ta proua

piuksus heledalt ja Sirkel surus suure hoo-
ga hääli läbi torruaetud huulte.

Kui küünlad kustusid, istusime kamina
ette. Toas oli soe ja mugav, õues sama
vaik ja valge, sest lumi kattis maa ja tä-
hed hiilgasid taevas.

„Milline vaikus ja rahu...“ rõõmustas
Siidivile, „mul on tundmus, et varsti ilmub
issanda ingel Petlema tähe säras ja ilmu-
tab meile suuri asju. Kas te usute seda,
noor sõber?“ pöördus ta mulle.

„Kindlasti usun!“ vastasin. Siidivile
haigutas.

„Ega meie vana või kamina ette istu-
da“, ütles Mooni, „ta uinub kohe. Taevas
teab, mil tema uneisu kord saab täis!..“

„Mis mina võin teha, kui olen loodud
raske unega“, vaidles mees vastu ja arvas,
et küllap peale tema maailmas leidub tei-
sigi unekotte.

„Seda ütlesite õieti“, aitasin ma takka.
„mina, näiteks, olen samuti unega hädas.
Kui suvel ootasime kõrget külalist, ma
jään rannal tukkuma ja ei kuulnud kahur-
paukegi, millega kõrget külalist tervitati.
Pärast virutas mulla keegi kalur kalakapa-
ga vastu turja, siis ajasin silmad lahti ja
küsitelin, milles asi.“

Mooni naeris. Sirkel arvas aga paraja
aja olevat mind natuke nõõgata ja pistis:
„Kas teid pole tabanud unehaigus, mida
võiksite hea eduga kasutada isiklikuks rek-
laamiks? Unehaigus ju selline haruldane
taud, et selle põdejad saavad tuntuiks üle
öö.“

Küll ma sind veel reklaamin, mõtiske-
lin endamisi, poisile aga ei vastand ma
midagi.

Varsti magaski vana Siidivile. Ma
teesklesin haigutamist. Vestlus ei tahtnud
kuidagi edeneda.

„See palavus siin kamina ees läheb
tõepoolest liiale!“ kurtis noorproua, „lä-
hen istun diivanile!“

Läkski.

Mõni minut hiljem tähendas Sirkel:
„Võta või jäta, proual oli õigus: siin võib
inimene tõesti nässu sulada nagu küünal
jõulukuusel.“

Läks temagi diivanile. Ma ei saand
nüüd enam haigutamis suud koomalegi.
Viimaks langetasin pea käte vahele ja dii-

vanil istujail jäi mulje, et küll nüüd uni-
mütsid õige norskavad...

Mida nägin läbi sõrmede hiilides?

Nägin immitsevat tuld kamina pu-
nastes tukkides, nägin armastustuld, mis
lõkendas noorte inimeste südames.

Mulle hakkas näpu alla säraküünal mu
vestitaskus. Otsustasin valmistada Siidi-
vilele väikese üllatuse.

Tõukasin vanamehele tasakesti vastu
põlve. Ta ajas suuri vaevu silmad lahti
ja vaatas kõrvale. Samal hetkel pistsin sär-
aküünla otsa vastu põlevat tükki. Saa-
bus helkjat tuld, särinat ja ristilisi säde-
meid.

Siim Siidivile arvas, et nüüd ilmus is-
sanda ingel ja tõusis püsti. Ta nägi diiva-
nil paarikest. Ei jõudnud temperamentlik
Mooni end nii ruttu vabastada üliõpilase
pikkade käte vahelt. „Mis peab see tähend-
dama, Mooni!“ kähistas Siidivile.

Sirkel tõusis ehmunult, ka noorproua
nägu kahvatas hetkeks. Ta kogus aga end
varsti ja sõnas: „Meheke, kas sa siis ei
näind suurt valgust ja kaht inglit, kes tü-
bade sahisedes hõljusid tuppa? Ma ehmu-
sin nii kangesti, et jooksin hirmuga härra
Sirkelile käte vahele.“

Siim Siidivile pani käed kõhule, vaa-
tas lakke ja kiitis: „Milline õnnistus meie
majale... Kaks inglit... Ja mina patuori
pidin parajasti jääma magama... Tule,
kallis naine, läki oma kambri ja kiitkem
ning tänagem issandat selle suure õnnis-
tuse eest, mis ta meile ilmutand.“

Mooni mõõdukes heitis mulle hävitava
pilgu. See pilk ütles: kao siit majast,
mida varem, seda parem.

Härra Sirkel võttis mu pärast oma-
kord käsile.

„Mina olen mees, lubage tähendada,
kes ei mõista nalja. Veel üks selline
trikk teilt ja ma põletan teile niisuguse
helkama vastu vahtimist, et teil silmist si-
riseb kümmekord rohkem sädemeid kui sel-
lest neetud säraküünlast.“

Seisukord oli äärmiselt halb. Ma olek-
sin jalamaid kadund Siidivile majast, aga
kuhu sa lähed jõuluööl?

Läksin tuppa, kuhu oli valmistatud
mulle magamisase. Kõrvaltoas magas
Sirkel.

Hommikul söõgilauas küstles vana

Siim: „Kuidas magasite, härra Sirkel?“

Sirkel vastas: „Tänan! väga hästi ja jumalikult. Nägin väga ilusat und. Mu juure ilmus üks ingel... Justnagu ilmsi: ma võisin katsuda ta ümmargusi käsi.“

Seda öelnud riivas mind Sirkli hirvitav pilk. Mooni pidas naeru. Siidivile aga sõlmis sõrmed risti ja ütles poollaulvalt: „Ka mina nägin issanda inglit... Oh! imefikud on su teod, vägede jehooova...“

Siis pöördus ta mulle ja küsis: „Ja teie,

mu noor sõber, mida nägite teie?“

Mina vastasin:

„Ma kuulsin vaid selle inglil tiivakohinat, kes külastas mu toanaabrit.“

Pärast seda lahkusin Siim Siidivile majast. Vanamees saatis mind teele vagade soovidega, ta noorproua näol põles aga pahameel.

Ei see noor tõmmunäoline noorik vist lepi iialgi minuga. Pahandasin tema igaveseks. Ja seda kõik selle pisikese säraküünla pärast.

„Kuldne kesktee“ karskuskysimuses.

O. Ibius.

YENY tegevusylevaated jutustavad aastaaastalt huvi vähenemisest karskusharude tegevuses. Uute karskusharude asutamisest pole olnud palju kuulda.

Lugematu arv teadusmehi, arstiteaduse, yhiskunnateaduse, majandusteaduse, õigusteaduse jne. jne. alult on annud alkoholi ja muude temataoliste uimastusainete kohta oma hävitava otsuse. Võib ju vaielda mõneski väikeses üksikasjas, ent jääb ometi niivõrs masendav hukkamõist alkoholile, et ainult selle yhest kymnendikust peaks jätkuma alkoholismi kultuurilmast kõrvaldamiseks.

Siiski püsib alkoholism. Miks?

Põhjusi selleks on paljugi, ma ei hakka neid siinkohal loetlema pääle yhe — see on l a i s k u s.

Ei viitsita syveneda alkoholikysimusesse nagu muisesse yhiskundlikesse kysimusesse. Nii antakse käest vabadus kaasa kõnelda ja juhtivat tegevust avaldada yhiskundlikus elus. Ja lastakse end talutada harjumusist, lõöksõnust. See on nähe, mis võib saada saatuslikuks kogu demokraatlikule korrale. Rahvas minetab oma õigused laiskuse tõttu ja demokraatlik kord muutub vaid karrikatuuriks.

Meil puudub tuld ja energiat veres.

Ykski aus kodanik, kes on tutvunud alkoholismi pääjoonigagi, ei saa pooldada alkoholismi ega alkoholi vabamyyki. Lahja veri, myrgitet halbade lõbude roostest, voolab soonis. Elatakse kõhule, riidemoodidelle ja selliseile lõbudelle, mis ei kisu alla ainult lõbutsetajate isiklisi vaimlisi ja kehalisi võimeid, vaid mis ähvarduvad muutuda saatuslikuks tervete rahvaste olemasolule.

Tehakse sõnu, mõistetakse hukka noid nõrgemaid, kes pole suutnud pidada piiri „parajuse“ ja „liig“ joomise vahel. Ise aga ollakse „parajuslasi“ — käiakse kiidet kuldset kesktee. „Kuldse kesktee“ olijad ja noorus?! Mõelge järele, kaasnoored, kas võime yhendada noid kaht mõistet. „Kuldne kesktee“: kompromisside tee, suurima hulgaga kaasaminek, tuulehoogudelle järgimine „surnud kalana“ pärivett ujumine, endiste radade tallaja, mõjutu ja passiivne (kultuurilises mõttes elutu) jõuk, kes ykkõikne või oma paigalseismisega igasugust arengut pidurdav. Väsind raugad, kes pyyavad kergemini elust läbihiilida, syndigu see siis hulga kylge aheldetuna harjumusi ja kommete kaudu, kui nii ainult kergem oleks, valivad omale selle tee. Ja noorus: puhas andumus oma tõekspidedelle kompromissideta, yksijäänultki oma teed minek,

uute radade otsija-rajaja, igasuguse arengu löögiryhm, aktiivne ja oma elujõust rõõmu tundes raskusi otsiv, et neid võita.

Ei või olla kokkulepet nendel kahel. Saab olla ainult üks või teine. Kes kõneleb „kuldse kesktee“ hüvedest ja tunneb tungi neile järgimiseks, see on minetand juba oma noorusolemuse.

Me kõneleme suuri ja ilusaid sõnu noorusliikumise suurist eesmärkest, paiskame võitlussõnu kõige iganenu ja sunnitava vastu uue õilsama ja ilusama yhiskunna nimel. Tundub kui ei võiks miski meid kõita. Ent, kuis on tegudega lugu?

Kas nii loome paremat tulevikku, kui liitume „kuldse keskteel“ matkajatega — keeldume ainult „liigest“ (nagu armastatakse öelda) alkoholarvitamisest?

Vajame võitlusjulgeid ja võitlusvõimelisi kultuurvõitlejaid. Tunneme endid tuleviku lipuvahtidena ja koondame selle lipu ymber oma löögiryhma kultuurivõitluseks. On tarvis julget nooruslikku tahet, on tarvis tunnetada ymbritsevat elu kogu selle ulatuses, et mõistaksime ja suudaksime murda olevikust läbi teistsugusesse tulevikku.

Alkohol aga nõrgendab tahet ja lööb niiviisi meie ridadest välja hulga kaunis hingelisi ilusama tuleviku ihkajaidki, nyristab eluinstinkti. Kusagil ei muuda alkohol olukorda paremaks. Ta võib ainult mõneks ajaks peita viletsuse ja häda, sellega takistades rahval kogu ymbritsevat elu õiglast tunnetamist, luues temale aegajalt pettepildi abil rahulolu, mis hoiab tagasi ja töötab vastu igasugusele elureformele ja uuendusile igal alal. Nõrgenevad fyysilised ja vaimlised jõud.

Noorus ihkab vabanemist köitvaist kombeist. Kas pole üks selliseid ja tõesti kõrvaldamisväärseid kombeid joomakomme? Millise kiindumusega alistuvad ometi sellele suurearvuliselt

nooredki! Kuhu jääb siin nooruslik trots ja nooruse eneseteostamispyye?

Alkoholism on suurimaid pidureid kultuurilise arengu teel. Tema teeb tõesti inimese elujõude ja võimeid halvates noortest vanad-raugad, nagu väitis nrsl. Kasper hiljuti.

Seepärast tehkem sellest järeldus! Täiskarskus on suurimaid eeldusi meie vaimliste ja füüsiliste võimete vahedana hoidmisel. Kultuuritahteline õhkkund olgu alkoholivaba!

Kuivõrd tõsiselt tegudes võetakse karskusnõuet, see on, julgen väita, kindlamaid tunnuseid sellest, kuipalju on tegemist välise pinnalise moeasjaks tegelemisega ja kuivõrs noorusliku kultuurtööga! Kui ei suudeta vabaneda sellest laiskusest, siis sellisest isikust pole loota ei uute teede avastajat ega uue kultuuri rakendajat. Tema jääb „kuldse kesktee“ tallajaks ja võib ainult ees olla kultuurile uue suuna andmisel.

Noorsoolaste isiklik täiskarskus, mehine keeldumine tervisjoogist ja muist joomakombeist, kaasabi karskusvõitluseks jne. need on yhtlasi teid noorusliikumise eesmärgile lähemale jõudmiseks.

YENY noored, kas ei taba meidki nrsl. L. Laarman'i meie tänapäeva nooruselle ant pankrotitunnistus, „Meie noorsugu võtab elu sellena, nagu ta sylle veereb, ei ole tahet juurdlemiseks, ei esitada yldse probleeme, seda vähem pyytakse leida neile lahendusi“ — kui nii ykskõikselt möödume tänapäeva yhiskunna yhe suurima pahe — rahvaste enese nõrgestamise ja nyristamise — alkoholismi vastasest liikumisest?

Oma noorusliku olemuse säästmiseks ja meie õlul lasuva suure kultuurylesande nimel ei või olla mingit kompromissi yhelt poolt meie ja teispoolt alkoholi ning muude uimastusainete vahel.

Muljeid Soomest.

(Lõpp)

A. Melkop.

IV.

Matkakavas on veel paljud kohad ja asutused, ent lõpuks hakkab selguma, et kõike näha võimata. Oisustame kaeda tähtsamat. Võtame kiire tempo Harjavalja vast valmind kopsuhaigete sanatooriumi suunas.

Veereme veerikka Kokemäe kaldail. Kogu jõgi veeretab veelgi tuhandeid palke — tukke — allapoole, olgugi et parvetamishooaeg — suurvesi — läbi ja parve-

on näiteks Kaiu noorsoolased toond maadlusegi külasse.

Ent olemegi sanatooriumis, mille neljakordses peahoones kõige moodsamas asetus viibivad 180 täiskasvanut ja ülmood-
sas lastehoones 110 alaealist kopsuhaiget 3 arsti, 12 ravitusõe ja 60 isikuni ulatava personali hoolitsusel. Ei puudu raamatukogu, lugemislaud, kontsertsaalid ja puhketoad. Kõik on tervishoidliku-tehnika viimane sõna alates Röntgeni laboratooriumi,

Kello (Põhja-Soome) noorsooühingu põhjapõtrade võistluspäevalt.

tamist takistavad nüüd lõpmatud karestikud, kus plahvatusainetega askeldavad tukkimiehet — parvepoisid. Pirkkala kirikuküla kohal kihutab auto ühele niisugusele karestikule asetatud rippuvale sillale.

Näidatakse tee veeres „Pohjola“ talu, mille peremees Toivo Pohjola Olympia maadlusmatilt toond pronksmedali. Üldse näib, nagu sin Satakunmaski konstateerida võime, soome küla kehakultuuri alal väga intensiivne ja tulevad soome parimad sportlased sageli just maalt. Meie ÜENÜ sammub kahtlemata õigel teel, kui ta oma osakondade kaudu katsub kehakultuuri raskuspunkti nihutada maale. Nii

kõrgepäikeste ja muu sisseseadega ning lõpetades pesupesemis- või sööginõude pesemississeseadetega. Isegi leivasõtkumine ja küpsetamine õliahjus toimub mehaaniliselt, kus juures mehaaniliselt kaalutakse jahu ja leib. Kogu ehitis maksab meie rahhas 130 miljonit ja on täiesti eraalgatus. Algatajaiks, korraldajaiks, rahahankijaiks ja päärasekusekandjaiks — nii kui seda kuulsime ka Satakunna rahvaülikooli saamisloos — on olnud Satakunna üliõpilased rahvasaadik dr. V. Ryömäga ja pr. Mikkolaga esotsas. Kui kultuurkahvatu on selle kõrval meie üliõpilaskond oma aasimiste, kõrtsikakeluste ja ülespuhutud hõimuparaadidega. Ei imestand kui järg-

E E S T I N O O R U S

mistel päevadel nägime üliõpilasi toimivat S. noorsooliidu, muuseumite, põllumajandusliikude ettevõtete ja kohaliste noorsooühingute juhatusis ning kui valgemuks kogu Satakunnas on väga suures lugupidamises. Kui meie külalised üliõpilased üldiselt veel linnades otsivad „teenri“ kohti, hābenevad üldmütsi ja, uhked oma „värvi-dega“, arendavad mingit üleolevat hārraskultuuri, näib sinne akadeemiline noorus omi teadmisi ja oma seltskondlikku seisukohta kasutavat igasuguses ühiskondlikult ülesehitavas töös. Tal on rahva lugupidamine ja tunnustus.

Saabus õhtu ja öö, senine küüdimees lahkus. Ööbusime sanatooriumiveeres imekenas Pirila kõrge karestiku kaldail asuvas „Setā.āte“ talus, kus meid kui eesti vellesid üiirmsalt koheldi ja võõrustati. Perest oli pereema noorem õde ja perepoeg olnud eesti vabadussõjas ja viimane seal langend; ent sellele tulime alles järgmisel hommikul seinal asuva ülesvõtte ja albumi piltide kaudu. Eesti veli oleks seda sillaehituse ohvriaja vast ju esitamisel mainind, ent satakunna tagasihoidlik ja vaikiv iseloom kõneleb enam tegude kui sõnadega. Hiljem selgus, et ka peretütar ülikooli seminariga Eestis on matkand.

Pere auto lahke perepoja Sakari Setälä — prof. Setälä vennapoeg — juhtimisel tõi meid satakunna kuulsa kujuri paron Cedercreutsi suvilale. Kujur on eriti osav põllutöoga ühenduses oleva elu-olu kujundamises ning parajasti oli ateljees käsil suure hobuse kujundamine „Kündja“ rühmale. Kuna Soomes ja eriti siin Satakunnas muidu vahakord soomlaste ja rootslaste vahel väga terav, kujutab see rikas, palju rännand ja kõiki euroopa keeli valdav aadlimees endast teiste omasarnaste viha alla sattund „ületulnukat“ soomlaste poolele. Tutvusime kujuri igast euroopa kaarest kogutud taidesemete kollekttsioonidega, milledest erilisel huvitavad olid kujuri enda toode ja satakunna osa rikkalikude „ryyijyde“, rangipuude ja muuga. Ent erihoones üllatas meid kohaliku põllutöö ja talutöö muuseum, kus koguja oma kunstniku silmaga oli osanud koguda talutöö tarbeasju, mida meie harilikud rahvamuseumid on jätnud silmade vahele. Nii-sugust „põllutöö“ eri-muuseumi vajaksi-

me meiegi igasse maakonda. Saatja, kunstnik Karhula, tähendusel ulatuvat paroni siinsete kogude vāartus miljonitesse soome markades, ent eht satakundlasena nāeratab see lahkumisel ja palub vabandada, et ta siin suvekodus külalistele palju polla nāidata, kuna ta pāaateljez asuvat Helsingis.

Jāi veidi vaba aega Pori omnibussini. Oleme Pirkkala kirikukūlas ja viimased on tavaliselt Soomes maaelu sõlmpunkte. Siin kirik ja surnuaed. Viimane oma puhutuse, marmoripatsaste rohkuse ja lillekultusega — eriti soositud nāivad begooniad — tahab kūtkestada vāgise kauem. Hauakaevajad, kuuldes kes oleme, tahavad meile nāidata ümbruskonna agarama naisnoorsoolase hauapatsast, kes olla toimind ka eesti vabadussõjas. Ent graniitsamba külge ehtivas taideteoses — noore neiu portreekujus — tunnemegi ülalmainitud Setälä talu liiget.

Teeveeres suur silt: „Veljekset Jaakola. Puimakonetehtdas.“ Üllatume asjaoluga, et soome külaski leidub tööstusettevõtteid. Keegi talunik oli kümmekond aastat tagasi hakand ise valmistama peksumasinaid. Ent nüüd kuulsus üldine. Töötavad malmi-, puutöö-, lukusepa- ja värvmisosakonnad igaüks kümnete töölistega. Masinaid olla valmistatud sel suvel 400 ja mõned saadetud isegi Eestisse.

Ületee asub hauasammaste tahumisetevõte ning vähe edasi ka väiksel viisil algand vennaste Frankkide „huonekalutehtdas“ 30—50 töölisega, milline peaaesjalikult siirdunud toolide valmistamisele. Põhjaliku mehaneerimise tõttu võidakse valmistada kuni 300 tooli päevas. Peatarvitajad ümbruskonna talunikud, leidub ju tavalises soome talus toole 100 ümber. Eriala: rahvamajade sisseseade. On kombineeritud eri istmemudel — viis tooli ühes — mis oma kerguse ja osalise ükssteise sisseseobivuse tõttu vajab suure saali koristamiseks toolidest paar minutit ja kümme korda vähem seinaveerset ruumi.

Ent juba tuleb omnibuss. Tutvume siin ühe noore üliõpilasega — hõimutegelasega ja Satakunna noorsooliidu liikmaga. Veereme tasast — Eestit meeletuletavat maastikku — endist merepõhja — mööda Pori poole.

E E S T I N O O R U S

Väike linn 18.000 elanikuga poriveelise (sellest nimi) Kokemäe kaldal. Kord merilinn, ent nüüd mere taganedes ju 30 klm. sadamast. Üllatab ulatus ja avarad alleed. Selgubki, et asub avaramal maalal kui Tallinna. Tutvume muuseumi ja mõne muu asutusega ja veereme edasi R a u m a poole.

Omnibussis ilmes kohalikkude soomlaste ja rootslaste terav vastolu. Keegi proua oli tellind istekoha, ent konduktori kceelust hoolimata ja nähtavasti kohe järe'sammuva soome proua kiuste — kuna

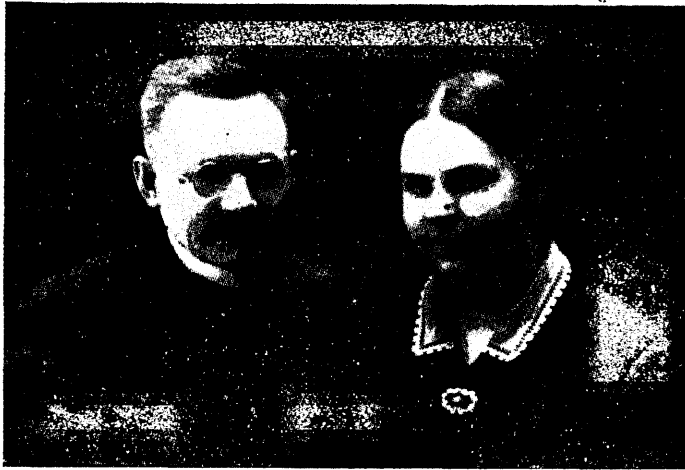
vat olnud kõva pää“, hüüab üks kaasõitjaist.

— „Ah, mis, mõni mees pole koolis käinudki“, vastab teine.

— „Poleks viga“, kõneleb nüüd ka noorproua, „ka hääs kodus õpetatakse niisuguseid asju.“

— „Nagu näha, pole mõnel mehel ka kodu olnud hää“, hüüab nüüd taas keegi.

Härrasmehele, kes kindlasti näib oskavat ka soomekeelt, muutub asi juba piinlikuks. Ent ongi peatus ja ta kaob agendimärgiga, olgugi et vististi kavatsus oli

Kunstnik J. Karhula abikaasaga.

Satakunna noorsoo isetegevuse ja koduüritistöö kandvamaid jõude. Olid meie matkajate ülilahked vastuvõtjad Soomes. Hra Karhula on Soome noorsooliidu auliige.

muid vabu paiku enam polnud — asetus sinna viimasel hetkel saabuv soome rootsikeelt purssiv härrasmees, nähtavasti kaubaagent. Proua sai omale paiga vaid hra Karhula armust. Ent too paksunahkne härrasmees saigi nüüd soomepärase publiku naeruobjektiks. Hra Karhula küsib — muidugi eelistuva härrasmehe arvel — kõikide kuuldavalt minult, millest see tulla, et Tallinna trammis publik, eriti aga lapsed, nii viisakad olla daamide vastu.

— „Meil katsutakse ju koolis lapsi kasvatada nii“ vastan hra K. kaudselt mõeldud küsimusele.

— „Ent mõnel mehel näib koolis ole-

matkata kaugemale. Temale järgnevate mahaminejate hulgas väljub ka proua ja astub vastutulnud abikaasa — apteekri — seltis vastasolevasse apteeki. Näeme kuis proua üleelamist jutustab mehele ja kuis see vihaseid pilke saadab agendile, kes muid mahaminejaid ja ümbrust tähelepainematta jutleb autojuhiga nähtavasti ümbruskonna kohta andmeid nõutades. Autojuht viitab apteegile ja juba sammubki ta proua mahaminekut märkamata apteeki. Kõik autosõljad on jälgimisest pinevuses ja vaid auto edasirühkimine katkestab meid lõpust. Ent naeruhoo arutatakse veel asjakäigu dramaatilise arengu võima-

E E S T I N O O R U S

lusi, mis võivad järgneda kas apteegis või selle trepil...

Olemegi Raumas ja peatume hra Karhula imekenas merekaldal asuvas eestisõbralikus suvekodus, kus meid eesti keeles tervitab ju kogu päeva oodanud lahke majaproua. Järgneb imeilus suve õhtu. Jutleme eesti-soome muljeist (abielupaar Karhula oli kuulisel matkal Eestis), noorustöö küsimusist ja Eesti-Soome lähendamisvõimalusist, milline küsimus nii sümpaatne hra Karhulale. Juteldes selgub, et eesti keelele lähim soome murrak ongi Satakunnas. Kui mujal Soomes ainult „kesäilta“ tuntakse, on siin ka veel „suviehto“ tarvitusel jne. Hra Karhulale meeldib meie „suvila“, mille kohe siinsamas vahetab soome „huvila“ vastu. Demokraatlikus riigis ei saa olla laisklejaid härrasmehi, kes suvilaid vajavad vaid huvitsemiseks — lõbutsemiseks. Suvila on tööinimesele k o s u t u s k o h a k s.

Vajuv päikeseketas kullatab hiigla helgiheitjana kalda kaljustikku, avarduvat merelahte, saarekesi ja sopikesi selles. Liiguvad lõbusõidupaadid, hakkab vilkuma tule torn ja taamal tuksub ühe merehiiglase kaugenev propeller. Ehitame merele nägematut Soome-Eesti silda, kuni saabubki õö...

Rauma. Väike linn, ent tal on oma ajalugu, oma traditsioonid ja kuulsus. Asutamine ulatab keskajasse. Üllatab äärmine kodukus ja loodusearmastus. Vanemadki puud püsivad seotud okstega ja tugede najal ning linnukastikesi näib kohutavalt palju. Majad on ühevärvilised lillatoonilised ja inimesed ühesuguselt lahked. Käsitöid tehakse igalpool ja Rauma 1400 pitsordist on paljud otsitav kaup välismail.

Linn pole vaene. Tal on üle 100 km. oma raudteed ja üle 30 m. sügavas sadamas laaditakse ookeani hiiglastele puumassi. Hiigla puumaterjali laod ulatuvad kilomeetrite kaugusele ja hiigla saeveskid ning moodne 1400 töölisega tselluloositehas sööb 240.000 kuupmeetrit puid aastas, andes sellest 43.800.000 kilo tselluloosimassi. Tutvume muu seas seminari, muuseumi ja vana kirikuga.

Ent taas meelitab küla. Veel kord läbistame Satakunna, seekord Raumast hommiku suunas. Kihutame kaudu mühavate

männimetsade ja läbi jõeorgude Soome häid ja raud-kivikruusa tõttu mittetolma- vaid maanteid. Peatume Eurajõe noorsookodu juures, mille ehituses olnud mõjuv kunstnik Karhula käsi. Muu otstarbekohase ehituse ja sisseseade kõrval pole unustatud ka hobuseid, kellele maja otsas oma juulevari ja katusealune.

Ühes männitukas peatume Eurajõe ja Kiukkaste kundade (kunta umbes meie tugev vald) ühise vanadekodu ees. Juhataja, keetja ja kojamehe hoolitsusel veedavad siin kenas ja valgusküllases umbes 30 ruumiga ehituses praegu 24 hoollealust omi vanaduspäivi. Elatakse hoolletumat vanapäevade elu kas ilusas aias nokitsedes või üksiktubades piipu poputades või käsitööd tehes. Kuidas seda avarat aedade ja ilusa ümbrusega ehitust puhtate lillede, seinailustuste — millele kunstnik Karhula oma maalidest lubas anda lisa — ja raadiosisseseadetega varustatud ruumidega küll võrrelda meie sageli lagunend ja räpaste valla vaestemajadega! Ent olime ju ka alles paar-kolm inimpõlvet agasi müüda v a d olevused — orjalapsed!

Ajaksime armsate vanadega meeleldi eesti keelele nii lähenevat murrakulist maajuttu, ent juba ootab meid oma autoga kohale sõitnud lähedase Eura noorsooühingu noor esimees Karhula talu perepoeg Asser Äirilä. Lennutame ilusaid maanteid, vaatleme talusid, popsnikke, imetieme ilusaid heinavälju ning peatume Eura noorsookodu ees.

Kodu on üks kodukamaid Satakunnas ning nagu teised ja eelmise Eurajokigi, kunstn. Karhula kavade ja plaanide kohaselt ehitatud. Hra Karhula, kes sellekohasel õppematkal kogu Soomes tutvunud 280 rahvamaja häade ja halbade külgedega on neis Satakunna tüübilisis noorsookodudes osand tabada kodumaseid momente: otstarbekohasust, kude kokkukoidu, tervishoidlikke nõudeid, kutsuvat kodukust ja esteetilisil ilu. Selle juures siin pikemalt peatuda ei luba kahjuks E. Nooruse jõulunumbri ruum.

Leiame siin ees noorsoolase Sassa Peltoneni, kes Tallinna pidustusil muu seas tegi kaasa ühise väljasõidu Kehtnasse. Kogub teisigi noori ning ühisel jutlemisel ja

maja vaatlemisel lendab aeg. Tutvume lähedase Karhula talu majapidamisega. Talu heledavärviline suurte akendega seatal 150—200 seale jätab eemalt mulje, kui oleks siin mõni seltsimaja või muud: oled Eestis sarnase välimusega ehitusis harjund nägema avalikke asutusi. Ka muud talu ehitised alates huvitavast aidast, peretubadest kuni kahekordse võõrastetubadega varustatud elumajani pakuvad palju vaatamisväärset. Talul on umbes 200 hekt. maad, sellest umb. 60 hekt. põldu, 30 lehma, 6 hobust ja 8 palgatöölist.

Õhtulauale on kogund ka naabri pere-mehi. Jutukäigust selgub, et siin tegemist ka akadeemilise haridusega isikutega. Muu seas kuulen arvustavaid märkusi Eesti-Soome kaubalepingu kohta, millest meie tavaline peremees siiski teab vähe.

Õhtu tulles lennutab lahke noorpere-mees meid veel 10 klm. kaugusel asuval suurele Pühajärvele, kus tutvume Soome sisemaa kuurordi õhtueluga ja suverestoraani pidaja lahke pereema magusa kohvi ja kookidega. Avaras saalis meelitavad muusikahelid noori, kelle hulgas näib palju valgemuüsilist akadeemilist noorust, jalakeerutusele, ent tantsitakse peaaegu sugugi mitte moेतantse, vaid keskmisi, ees-

kätt shottist, valssi, polkat, padekaatreid ja muid. Tundub traditsioone. Võõrast daami tohib tantsule paluda vaid pärast vastastikkust tutvustamist, ent tutvustada võib ainult kellegi juba tuttava isiku kaudu — hädakorral otsekohe. Vaene pealinna preili, kes liialt oli tarvitand huulepulka, jäeti kuivale...

Õõbuune Karhula talu võluvas võõrastetoas (kahtlen kas „Kuld-Lõvis“ oleks olnud mugavam) ja hommikul järgneb armas ja hale lahkumine. Lahkelt pererahvalt on soojemaid soove, kunstnik Karhula perekonnalt sõbralikum käepigistus, Eura noorsoolasilt lilli. Fotoaparaadid teevad oma töö kuni auto perepoja tüürimisel ja Eura noorsoolaste saatesõidul tüürib lähemasse jaama.

Matk on lõppemas. Taas Tampere ja hurmav Helsinki. Ent kõigest füüsilisest ja vaimlisest väsimusest hoolimata tunned sisemist kosutust. Kaunis Karjala, soojasüdamik Savo ja salapäraselt vaikiv teovõimas Satakunta on vaid armas mälestus. Lahkuda sellest kaljuküllasest hõimumaast, eemalduda armsaist aatesõprust tundub valuski. Ent loodame jälle nägemisele... Kaasatoonud oleme aga palju.

Soome motiividel.

Pääkohal sama hall ja synge nagu kodu on taevas; segamini kylma lund ja vihma säält alla sõelutakse. Kurja tuulerihma nii kalgil piitsutusel nukker pilverodu on lootusetul ilmel põgenemas.

Mul tunne, nagu kõikjal oleks pagemine ja jooks ja rahutus — see otse õhus ripub, on mindki valland. Kuhugille ära kipub ka minus miski, raputab mind sagemini. Taas yha enam tajun ruttu, tõttu.

Kui akna avan, Loimi jõeale vaatan alla näen vooge kollakaid ja valgeid vahutykke. Ka siin on kiirus, rutt — mul' annab uue lykke ja tunnen: suure osa endast saadan valla ma selles suunas, kuhu pageb jõgi.

See on siis Soome! Ega ole vahet palju mu kodu lahetaguse ja siinse vahel, mu ilujanulises hinges ruumi kahel on mõlemail. Siin silm vaid igal sammul kalju mul tabab, mis kui taevast syljat alla.

Ja üsna vähe oli suurem kodupäike ning heledam... Ei palju... Taevas vähe kõrgem. Kuul naerulisem ilme... Põhjatuul vist nõrgem... Ja siin mu sydagi kui oleks üsna väike — ei muud kui vaikset nukrust sinna mahu...

Soomes, 17. XI. 29.

Linda Laarman.

Suusaspordi areng.

H. Hasenbuš.

Suusad. . . see sõna, suusaspordiga mittetuttavale jätab mulje, et on ühed pikad lauad, millistel võib liikuda lumel. Pääle selle võib alla laskuda mäest, hüpata ja murda kaela ning jalaluid.

Suusad. . . ütlege seda sõna sportlasele-suusatajale. Teie näete, kuidas tal silmad löövad särama ja kui soovite, ta jutustab teile-kiirest liuglemisest metsas taliteil, kiirest libisemisest piiramata lume väljul, ümbritsetuna sätendavast lumest ja talvistest päiksekiirtest. Jutustab huvitavaid juhtumisi suusaretketest, räägib mitmesugustest suusatamise stiilidest ning suusahüpetest, kus ta kümneid meetreid õhus hõljub kui suur lind.

„Suusad“, ütleb ta, „jumalikud tähelepanuväärt asjad, kosutavad tervist, lihaseid ja närve! Ja kui palju mõnu pakub suusaretk pääle tööd kinnises büroos ehk töötoas.“

Kust on tulnud need suusad, mis loovad tuhandeile noortele võluva naudingu? Vastuse saaksime sellepeale siis, kui heidaksime lühikese pilgu suusa ajalukku.

Suusa süünd upub kaugete mineviku aegade uttu. Põhja inimene, alalises võitluses sügava lumega ei saanud jätta tähelepanemata, et kui jala alla sattus jäme puuks, siis jalg ei vajunud nii sügavale lumme kui muidu. Mõne aja pärast, võis mõöduda isegi aastasadu, arenev mõistus andis inimolevusele selle, mis aluseks suusale. Kes oli esimene suusataja, keegi seda ei tea. Võime ainult väljendada küllalt usutava arvamise, et esimeseks inimeseks, kes jala alla sidus paari puutükke, oli metsaelanik põhja Aasias —, jakutlane, mongoolia raassist. Parimaid asumise kohti otsides kandsid viimased suuske kaugele, kuni Skandinaavia poolsaareni ja teisest küljest Aljaskasse ja sealt indiaanlastele, praegusse Kanadasse.

Sellest aegjärgust peale võime arvata suusa edukäigu algust, muutumist aegajalt primitiivsest puutükist — tarbeasjaks. Hiljem hakkab iga maa välja töötama oma tüüpi suuske, vastavalt oma arusaamisele ja loodusele.

Näiteks, põhja Ameerika elanikud kasutasid ümargusi suuske, mis tehti pae- nutatud oksast ja keskest punuti rihmadega. Niisugused „suusad“ lubasid metsas vabalt sügaval lumel liikumist ja olid kohased tihedates metsades ja põõsaste vahel, olles lühikesed. Niisugune suusk tuletab meele tennisreketit, paarkorda suuremas maastabis ja nimetatakse „Kanada suusaks“. Kanada suuske kasutavad praegu veel jahimehed ja mõnes kohas ka sõjavägi, käiniseks lumel ja rabades, kuid sportimiseks nad ei kõlba, sest neil puudub sportsuusa pääomadus: nad ei võimalda libisemist.

Sellevastu Skandinaavias ja põhja-Jäämere rannikul arendati välja hoopis oma moodi suusa tüüp, milliseid valmistati pikast lauast. Niisugused suusad lubasid mitte ainult lumel käia vaid ka liugleda legendikel.

Hilisemal ajajärgul, kui ilmusid Skandinaaviasse Kesk Euroopast Germaani rahvad, praeguste rootslaste ja norralaste esiisad ja puutudes kokku Soome ja teiste mongooli rahvastega, laenasid nad viimaseilt suuskade idee ja ajajooksul arendasid neid vastavalt oma vaadetele ja mägestiku nõuetele. Samal ajal ka soomlased kasutasid suuske, kui liikumise abinõusid lumeväljal ja külmanud järvedel, arendades suuski suurema kerguse ja libisemise poole, järelkult saavutades kiire liikumisvahendi.

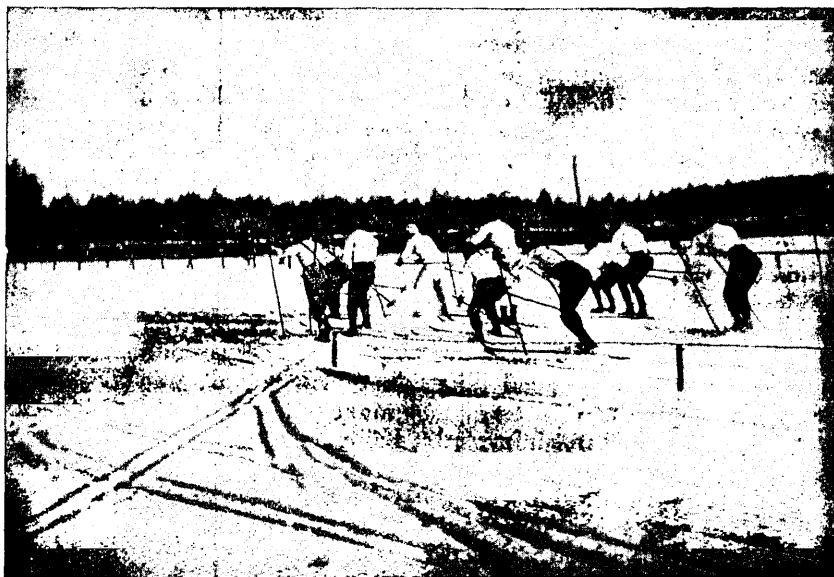
Samal ajal Slaavi rahvad arendasid oma suusa tüübi, mida kasutati jahil käimiseks põlistes metsades. Slaavlased vähe kasutasid suuske liikumise vahendina kaugete maade vahel ja ei püüdnudki seepärast kiiruse poole. Nende suusad olid: paar laia võrdlemisi lühikest lauda, ülespoole käänatud ninadega ning ei tarvitatud sealjuures keppe et käed oleks jahipidamisel vabad. Et ära hoida suuskade libisemist tagasi kaeti suusad alt karusnahaga. Vene suusk on raske ja ei oma võimalust libiseda inertsil mõjul, kuna neil saab liikuda ainult jalgade tõstmise abil.

Mägistes maakohtades Norras suusad

aeg-ajalt võtsid niisuguse kuju, milline oli kohaseim lumega kaetud mägede harjale tõusmiseks ja sealt alla laskmiseks, — see on praeguse mäesuusa tüüp. Soomes, kus maastik enamvähem tasane, said suusad omale palju kitsama ning vastavalt ka pikema kuju, et üldine kandepind palju ei kannataks, saadi sel moel legendiku või kiirsõidu tüüp. Suusatamisel oma suuskel soomlased kasutasid kahte keppi ja toetades nendega lumele saavu-

Norras mäest alla laskmises ja hüppe kunstis (mis ka praegu nendele vastavalt erialadeks). Seda momenti võib lugeda s u u s a s p o r d i alguseks.

Siinjuures võiks tähendada, et Norras eriti kõrgel oli mäesuusatamise kunst mägisel Norra provintsis Telemark'is. Tähtsatud provintsi mehed olid eriti kuulsad oma hüpetega kõrgeilt mägedelt. Kuuldused nende kunstist jõudsid ka linna mille elanikud armastasid suuskel liugleda

Soome noored suusa võisutlissetkel.

tasid suure kiiruse. Norralased aga oma mägedes kasutasid vaid ühte keppi, mis oli abiks märke tõusmisel ning pidurdamiseks laskumisel mäe nõlvakuilt.

Siin algas siis sport-suusa erinemine: kiiruse saavutamiseks (soome) ja mäesuusad (norra). Mõlemate tüüpide juures püüti kasutada maksimaalseid võimalusi suusa libisemise alal.

Kuna soome suusk sai liikumise jõu suusataja jala ja käte lihastest, norra mäesuusad kasutasid energiat, mis saadi suusataja keha raskusest ja kallakust mäest. Ajajooksul algasid võistlused üksikute metskülade vahel, esialgu suusa valmistamises ja nende tehnilises küljes ja hiljem suusatamises; Soomes — kiiruse peale,

mäest alla. Linnalased huvitusid kuuldustest ja palusid mõned suusatajad Telemarkist sõita Oslo (tolleaegse nimega Kristiania) ligidale Gusbi maakohta võistlema

Ja nii 1879 aastal olid Gusbis mäesuusatamise võistlused, kus see sport esines esmakordselt täies hiilguses. Gusbis oli kõrge mägi, mille kallaku keskel oli suur trepiastme taoline tühi koht kus siis ülalt võetud hooga heideti end õhku ning alla laskudes liugleti edasi. Algasid võistlused. Esimestena astusid välja linnalased. Istudes kaksiti suusa kepi otsas, kui „nõiad“ luua seljas, pidurdades kõigist jõust, ükshaaval kargasid mäest alla, kuni kukkusid, ainult üksikutel läks korda hüpe ja alla langesid jalul

seistes edasi liugleda. Järg tuli külaliste — telemarklaste kätte. Vabalt ilma ke-pita, üksteise järgi, nad astme äärel tegid väikese kerge hüppe ja lendasid suures kaares õhku, 25 meetri kaugusel puudutasid suusad jälle lund ning liuglesid edasi. Orgu jõudes tegid väikese kaare ning peatusid. Telemarklaste kunst ei vapustanud mitte ainult pealtnägijaid, vaid pea kogu lumist maailma. Igal pool tõusis huvi suuskade vastu ja varsti tekkisid pea kõigis Euroopa mägistes ringkonnis kümned suusa-klubid.

Omades tehnika, mida pakkusid norralased, tehti siin ja seal täiendusi ja leiti uusi võtteid. Siinjuures võiks nimetada Austria kunstniku Sdarski nime, kes tõi mäest alla laskumisse uue meetodi, mis seisab selles, et lastakse alla sik-sak ehk maotaolise joonena. See viis annab võimaluse ka algajale mäest eduga alla laskumiseks, kuna otse alla liuglemine nõuab suurt osavust ja kindlust. Sakslased, poolakad, inglased, niisama ka viimasel ajal kanadalased on jõudnud kaugele mäesuusatamises, kuid norralastele peavad ikka veel andma alla.

Norrás ja Soomes olid maainimesed kaua võitmatud, kuid linnas uuriti teaduslikult suusa tehnikat ja sportlikku treeningut ning tänu teadusele on linnalased viimasel ajal esimestele jõudnud järgi, nii kiiruses kui ka hüpetes.

Vaimustus mäe suusaspordi vastu Kesk-Euroopas, kutsus esile ka huvi kiirsuusatamise vastu legendikel, millele veel hoogu andis Nansen'i suusaretk läbi Gröönimaa. Kuid sel alal tulevad õpetajateks soomlased, kes on maailma kiiremad mehed ja võidavad kõik võistlused.

Kiirsuusatamine aga ei saa end niipalju läbi lüüa kui mäesuusasport, sest suuremas osas Euroopas on talved legendikel liig lumevastsed, mägedes sellevastu võib kasutada tervet talvet ja isegi suvet (muidugi kõrgemais mägedes millised kaetud alalise lumega)

Venemaal asutati 1895 aastal esimene suusaklubi „Moskva suusatajate“ nime all ning alles 1910 aastast võib märkida suusaspordi hoogsamat levinemist Venemaal, niisama ka meil Eestis, ning see kes-tis ilmasõja alguseni. Sellejärgi tekib

vaheaeg. Alles Eesti Vabariigi esimeste aastatega hakkab asi meil jälle nihkuma, 1921 aastal asutatakse juba Eesti Talispordi Liit ja 1922 aastal peetakse esimesi Eesti esivõistlusi Viljandis. Kavas 5 ja 25 klm suusatamine. Järgmised esivõistlused peetakse samuti Viljandis 1923 aastal, kus juba kavas ka pääle mees-alade, 3 klm suusatamine naistele. Siit peale algab juba suusaspordi liikumine suurema hoo-ga, organisatsioonid korraldavad ise-seisvalt ja kehakultuuri sihtkpitaali valit-suse kaasabiga terve rea kursusi. Üle maa on tekkinud meil Eestis suusatajate võrk. Asjaomastes ringkonnis ollakse arva-misel, et läinud 1928/29 aasta talv on juure toonud 2000 paari suuski meie lumeväl-jule ja eelolevaks talveks oleks seega um-bes 6000 paari suuske liuglemas. Kuid see on veel vähe. Suusad peavad saama mitte ainult rahvale kättesaadavaks spor-diabinõudeks, vaid ka kiireks, kohaseks ja odavaks liikumise vahendiks nagu seda näeme Soomes ja teistes põhjamaades, kus talupoeg ja tööline, ametnik ja õpi-lane kasutavad suuski päevast päeva, minnes tööle ja kooli või tulles sealt. Kül-m ja lumi on neis maades võidetud s u u s k e g a. Meie koduma organisat-sioonid (ÜENÜ osakonnad) ja koolid peak-sid oma käsitöö tundide ja kursuste ka-vasse võtma koduse suuskade valmistuse. See viib kahtlemata noori lähemale tollele ilusale ja tervislikult kasulikule spordile, millel ei puudu ka oma praktiline külg.

Lõpuks olgu tähendatud et suusata-mine kuulub nende spordialade hulka, mis annavad harmoonilise arengu kogu kehale. Suusatamise juures ei tööta mitte ükski jalad, vaid suur osa tööst kandub ka kätele, (tõugates keppidega) ja sealt edasi kõik lihased ülalpool kehaosas rin-nas, kõhus ja seljas on tegevuses. Sel-kombel suusatamine on universaal-võim-lemine, seega täites meil Eestis puudu-vate võimlate aset teatud määral.

Sellepärast, kõik noored, austage ko-dumaa loodust ja lumevälju karastades sealjuures iseend, saades sitketeks kodu-maa poegadeks-tütardeks. Nii eeloleval hooajal kõik suuskele, siis teate, tunnete mis on suusad ja kuidas teie neid hin-dama peate.

Vaidlusi „Noor-Eesti“ kalmul.

I. Kuidas on lood meie noorsooga?

Ed. Riisman.

Eelmises „Eesti Nooruses“, artiklis „Mõningaid mõtteid“, vaatab Linda Laarman meie noorsoole väga pessimistlikult. Ta leiab meie noorsoos üldist leigust ja loidust, elatavat raugaelu ja andumat tühistele lõbudele. Seab eeskujuks „Noor-Eesti“ ajajärgu, kus oldud palju ideelise-mad ja teoküllasemad.

Niisugused mõtted tekivad vast palju-deski noorsoopere aktiivsemates liigetes oma tegevuse algaastail, kus tormatakse tegevusse täie tulega, loodetakse, et kõik teised samuti võtavad tuld, kus on nii palju suuri ideid, mida tahaks näha teostatuna nooruse kärsitusega kohe otse-mat teed. Ja kui see ei teostu, on hingel valus, ümbrus tundub närusena, ideetuna.

Ollakse aga eland üle sellest ajajärgust, omatakse distants vaatlemiseks, siis leitakse, et asi nii hull ei olnudki. Et oli siiski palju ilusat. Meie nõuame käesolevalt ajalt päris põhjendatult rohkem kui möö-dunult, kuid eksime vahest kui arvame, et möödunud aeg oli parem käesolevast.

Nii see „Noor-Eestigi“ asi. Kes tegid seda „Noor-Eestit“? Kas kõik Eesti noo-red? Või suur osa noori? Ei. Sõrmedel võiks vist üle lugeda neid, kes tegid omal ajal „Noor-Eestit.“ Suur enamus oli selles liikumises täiesti passiivne ja külm. Kül-lap kirusid noor-eestlased kaas-noori siis samuti, nagu seda teeb L. L. nüüd.

Igal kultuurideelisel liikumisel on igal ajal oma juhid ja on harva neid ideid ja vaimupuhanguid (kaht-len kas neid üldse on), mis ilma suu-rema ja kestvama eeltöötä suu-davad kaasa tõmmata suuremaid hulki. Eriti on meie põhjamaalase ise-loom raskelt süttiv. Meil lähevad asjad pikkamisi. Aga kui korra hoog antud, tuli süttind, ei põle ta vast küll väga käre-dalt, aga seda kestvamalt.

Meie noorsooliikumine ja noorsoo tööle rakendund noorte arv kasvab iga aastaga, nii et selles suhtes ei peaks olema meil

põhjust nuriseda. Eriti pealesõjaaegsetes noortes, kes puutumata sõja lagastavatest mõjudest, võtab noorsooliikumine paremini hoogu. Kui loetlema hakkame meie noor-ruskultuuri praeguse hetke aktiivsemaid tel-gelasi, saame kenakese arvu. Juba ÜENÜ poolteistsaja osakonna kohta üks tuleb neid mitu ja mitu korda rohkem, kui oli „Noor-Eesti“ päivil. Igal osakonnal on vähemalt oma paar juhti, kes liikumist kan-navad ja, vaadake, nii oleks meil juba üle maa vähemalt 300 noorsoo juhti, kes enam vähem peaks vastama L. L. nõue-tele (muidugi on L. L. nõus, et nende arv tege-likult on kolm-neli korda suurem). Ja see on juba agarate ideeküllaste noorte vä-gi, kellega peab arvestama. Ei ole iialgi olnud k ö i k noored need, kes ühiselt loo-vad progressi. Ei. Ikka on olnud üksikud need, kes lähevad ees ja tõmbavad kaasa teisi. Nii on see ka nüüd. Ja võime olla seda õnnelikumad, mida arvukam on sel-liste eelsammujate või teeavajate hulk. Ei ole karta, et nad tunnevad end ükski, kui nad teisi kaasa tõmmata o s k a v a d .

Sageli on ju meie oma oskamatus kõi-ges süüdi, aga me ei taha sellest aru saada, vaid otsime süüd neist, kes kaasa ei tule. Mul on sõber — suur idealist ja armastab koosolekuil palju kõnelda ideelistest as-jadest. Aga ta ei suuda kedagi tõmmata kaasa, jätab kõik külmaks. Sellest järeldab ta inimeste suurt ideedelagedust. Ma pean mõõnma, et ta kõned on niivõrra elutud ja igavad, ta väljendusvorm niivõr-ra keeruline, et agaramad ja ideelisemadki tegelased teda kuulates unega võitlevad. Meie ajajärk on kärsitu. Me nõuame elavust, lihtsat ja selget väljendust ning lühi-dust. Rohkem tegevust kui sõnu! Mõõdas on sõnadega ilutsemise ajajärgud.

Ärgu arvatagu ka, et noorusliikumine sellepärast oma sihti ei saavuta, et suur enamus noori temast osa ei võta. Koonduvad ikka peajaslikult aktiivsemad ja idee-küllased noored ja kuigi teised nendega otse-

kohe kaasa ei lähe, ükskõikseks jäävad või koguni asjasse suhtuvad eitavalt, tungib noorusliikumise vaim ja sellega loodud õhkkond neisegi, tähelepanematult ja endilegi teadmatult aluvad nad uutele mõjutustele, võtavad omaks uued ideed ja tõekspidamised. Selline kaudne mõju hakkab silma alles aastaid hiljem ja see on põhjuseks, miks me mitmesuguste liikumiste kultuurväärtuste mõju suurust, nagu „Noor-Eestigi“ oma, suudame hinnata alles aastate järgi.

Ajad muutuvad ja meie muutume ühes aegadega. Praeguse aja vaim on sootuks teine, kui oli aastat 20—30 tagasi. On olnud suuri negatiivseid mõjutusi. Mida võime meie loota kestva sõjaga lagastatud moraalilt ja seda läbielanud noorilt?! Keda võime süüdistada, et pärastõja ajavaim on toonud kaasa lõbukultuuri harrastusi ja materjalismi! Samumume vastu paratamatult uuele materjalistlikule ajajärgule ja peame katsuma teha olevais tingimuses parima. Ajaloo ratast me tagurpidi käänata ei saa!

*

L. L. toob näite meie noorsoo loiduse kohta, et kui esimeses vaimustuses annavad end üles osavõtmiseks mingisugusest tegevusest 60 noort, siis kuu aja pärast järel on veel viisteist. Aga see on ju rõõmustav — järel tervelt viisteist, või 25 protsenti! Halb oleks, kui ühtegi järel poleks! On ju arusaadav nooruse otsimise ajajärgus, et noor esiti mitmele poole tor-

mab ja siis jälle tagasi tõmbub, sest huvid on väga mitmesugused ja noorele ei ole ta huvid omalegi veel küllalt selged ega välja kujunend. Kuid katsegi on tänuväärne, sest ta on millegiks jällegi õpetand, — korraldajale, võib olla, et nad asja pole hästi korraldand, osavõtjale, et asi neid huvitab või ei huvita.

Kui aga osavõtt on elav, kuid inimesed siiski passiivsed, nagu sõnavõtmistel kirjanduskoosolekuil, siis nõuab L. L. oma kaasnoorilt küll vast liiga palju. Oleme rõõmsad sellegi üle kui huviga kuulatakse, oleme rõõmsad ka, kui haigutades kuulatakse, aga ikkagi kuulatakse. Milleks peab siis igäüks just tingimata alati oma mõtetega turule tulema! Noored on tagasihoidlikud ja kartlikud suurema hulga ees. Võib ju ka teiste vaidlusi pealt kuulates sisemiselt oma veendumustele ja otsustele jõuda. Kui tahetakse tingimata vaielusi, siis peab hoolitsema korraldaja, et oleks opponente referendile küsimuste mitmekülgeks valgustamiseks. Küll igäüks siis ise teeb oma järeldused. Puudub ju noortes, kui vaated ei ole võtnud veel kindlat vormi, ka julgus tulla välja oma vaadetega, eriti veel, kui on juures autoriteete. Ette organiseeritud vaidlusel on vahest see hea tagajärg, et hakkavad sõna võtma ka tagasihoidlikumad, saades julgust teiste sõnavõtmisest.

Ikka ainult tunda on vaja inimesi ja asja organiseerida sellekohaselt, küll siis kaob ükskõiksus!

II. Kaugus petab.

Kustas.

Linda Laarman noomib kaasaegset noorust, nii et lust näha, aga minu arvates ülekohtuselt. Ägedus on ju nooruse suur voorus. Olevik tundub L. L.-le languse, vähemalt seisaku ajajärguna. „Noor-Eesti“ aga paistab „muinasmaana.“

„Kaugus petab!

Lubage pisut kõrvale viia erapooletu näite pinnale. Te kõik tunnete Jeesuse Kristuse pilte: Sinised soojad silmad, ilus ümar pale, puhas näonahk ja juuste läige tunnistavad õitsevast tervisest. Nii on teda

näinud kunstnikud aja kauguses. Aga Piibel tunnistab:

„Ent ta tõusis kui oksake ja kui juur põuasest maapinnast. Tal polnud mingit kuju ega ilu. Ta oli põlatuim ja halvakspeetuim, täis valusid ja haigusi. Tõesti, tema kandis meie haigusi ja ladus enese peale meie valud. Aga meie pidasime teda selleks, kes piinatud ja Jumalast löödud ja peksetud.“ (Jes. 53. Tõlge parandatud Gallia piibli järele). Väga liigutav, et ta kandis teiste haigusi jne. Aga vahe selle

kufu ja kunstnikkude maalide vahel jääb rabavaks.

Kas „Noor-Eesti“ muinasmaagi pole maalitud aja kauguse perspektiivil, kuna algkujuga võis olla määratu nigelam. Vaatleme seda lähemalt.

Kui suur oli too liikumine tegelaste arvult? Olid Ridala, Joh. Aavik, Tammsaare, G. Suits ja ... kes veel? B. Linde oli poolemaamees. Fr. Tuglas — ükskolmandik nooreestlane, ükskolmandik poeet, ükskolmandik sotsiaaldemokraat, ükskolmandik revolutsionäär, ükskolmandik vähemlane, kakskolmandikku pagulane. Aritmeetiline kokkuvõte näitab, et ta paistis olevat rohkem, kui ta tõeliselt oli. Siis veel sõrmedel loetavalt kõrvaljooksjaid ja kaasakaitseid.

Tõesti — kole väike vägi. Võrreldagu ÜENÜ tegelaste hulka sellega!

L. L. hindab „Noor-Eesti“ aega kui tormilist, ideeküllast liikumist, millele järgnes praegune passiivsus, lootusetu ükskõiksus noorsoo ridades. Kaasaegsed noored hindasid otse vastupidiselt: „N.-E.“ on reaktsiooni ja poliitilise surveaja nähe, ja olid vaenulikudki ta vastu.

Tõsiasi on, et „Noor-Eesti“ „kõmm Euroopasse“ oli instinktiivne enesekaitse venestamise vastu. Kui hukkusid 1905/6 aasta rahvuslikud lootused, pöördusid ühed pöranda alla, teised aga — euroopastama Eesti ideoloogiat. See „kõmm Euroopasse“ tähendas rahvuslikku enesetapmist. Kuid mis oli teha? Kes ei taha kõrbeda põleval laeval, see peab hüppama merre, et uppuda. Sama rahvusliku enesetappe ideet väljendab dr. Fr. Kreutzvald ühes kirjas L. Koitudlale: „Parem lasen enese surnuks piinata tsiviliseeritud katoliku inkvisitoril, kui lämmatada barbaarsel Vene karul.“

Et „N.-E.“ ei olnud ideeküllane, vaid selle vastu ideekohv, tunnistab „Noor-Eesti“ noorelt suremine vanaduse surma: kõik „N.-E.“ tegelased on elus, kuid „N.-E.“ puhkab aastate kääpa all. Miks?? Kandvamad jõud kasvasid „N.-E-st“ üle, järeljääjad ei suutnud tühja kotti hoida püsti. See oli mingi moodsa Prantsuse kirjandusliku voolu harrastamine. See vool vaibus samuti nagu kõik teisedki.

Rahvusliku enesekaitse kõrval esineb „N.-E.“ tähtsamana ja jäädavana teene-

na see hoog, mille ta andis eesti keele arengule. Selle tõttu pääsis pastlakultuse võlust kõige ennem keel. Rahvusliku kultuuri muud alad pidid veel aastaid ootama vabanemist sellest tõvest. Aga enne keele teaduslikule arenemisele asumist tehti järsk võhiklik käänak võõrkeelsete sõnade sissetoomise teele. (Tüübilisem toode sel alal F. Tuglase „Androgüüni päev“). Inimene puistab tundmatuid sõnu, aga usub ise ja veenab teisi, et see ongi see kõrgem tarkus ja kultuur. —

ÜENÜ liikumine on arvuliselt 100 korda tugevam „Noor-Eesti“ omast, aga ta võiks olla ju 1000 korda tugevam, sest mõelge võimalustele ja soodustustele, mis avanevad omariiklusega. Torkige iseend ja teisi takka. Sellespärast pole üleliigne ka nrs. L. L-i noomitus.

Üheks põhjuseks, miks meie noorus osaliselt loium on, kui ta olla tohiks, on vististi „Noor-Eesti“ epigoonide kultiveeritud ideed — vaimukadaklus, peenutsemine, mõnutsemine jne. On vaja piitsa ja sundida neid taga kuni nad õpivad austama tööd ja põlgama logardeid.

„... Kuulake, mägedelt aetakse imelist juttu!“ Kõik teed on lahti, kõik väljad vabad ja vaadake, igalpool tehakse tööd. ÜENÜ-s üksi töötavad 27 tegevusharu.

Kes seisab hiigla mäe jalal, see ei näe selle suurust. Sellespärast ei nähta ka kaasaegsete ideede suurust ja imetletakse „Noor-Eesti“ hauasammast.

Üks vanem tegelane ütles paar aastat tagasi, et ta jälgib hinge pidades võitlust omakultuuri eest. Teine vanem tegelane heitis käega: „Mina ei usu. Mina ei usu enam midagi.“ Ungari saatkonna sekretär dr. Laky rõõmustas: „See on tegevuskava enam kui 1000 aastaks. Aga kava mis on teostatav vähem kui 1000 aastaga, ei kõlbaagi õieti kuhugile.“

Mis on siis selle kõrval lühiealised literatuursed moevoolud? —

Teoorjusest vabanemisest saadik on Eesti elu arenenud ilusas tõusvas joones. Ikka jõulisemaks, laiaulatuslikumaks, kõikehaaravamaks, ideeküllasemaks on ta muutunud. Ja homme päev on ikka tänasest uhkem.

See on minu uue aasta soov.

Pidevalt edasi, noored!

Just kui uuestsündi tunne, kui hakkame püüdma kõrgemaid sihte, mida taotlenud suured eelkäijad. Juba esimesest hetkest päale, mil hing täis lootusi ja usku, näib kõik rõõmsana, ilusana; viibiks nagu muinasjutulises olukorras, juues kristallseigest peekrist elustavat jõudu. Aga kui tuleb esimesi kokkupõrkeid raskustega, nagu juhtub pea igal noorel, siis kaob kõik ennenähtud e'ukenadus ja võlvus, ning meeolu muutub raskepäraseks — kurvaks. Nii veerevad nägematud minutid täis enesetunnet, tahet, energiat hoova es kui tulipunktist, püüdes luua tasakaalu. Aga üks ole esimesed sammud sagedasti väärsammud? Miks siis kurta või ohata? Vaevast loota selleläbi pääsmist. Jätame maha kõik saamatused, omandame kultuuri teeäärest paremaid õisi, mis ei kütkesta mitte üksi oma hinge vaid mille võlvus tõmbab kaasa ka teisi, teisi kes samuti püüavad sammuda kõrgemale aatetreppi mööda, mis pikk ja otsatu. Kuid kindel, astunud samm lähemale sihile.

Sammume kui lülide ahelikku mööda aidates meisterdada konarlusi siledamaks,

et järelkäijad veel kõrgemale jõuda võiks aateilmas. Midagi võimsat lasub noores hinges, mis täis võitluse kirge, väärilisema kodukolde loomisel. Ja sihile jõuavad need, kellel püsivus ja tahe on hinges. millega suudavad kõrvaldada teerägastikus kukkumisvõimalusi sünnitavaid kände. Aga kas peavad teised pea laskma longu, oodates ja lootes ainult kaasrühkijate taotlemisi. Ei. Ja tuhat korda ei! Ikka edasi ja edasi kõik noored! Näeme taimestikus võimsaid puid ja kõrvalasuvaid viletsaid härjapõlvelasi. Lasevad viimsed ehk oksad longu? Mitte midagi sellesarnast, vaid needki hoiavad püsti oma pea. Nii ka meie, noored, ärge leidugu me hulgas norutajaid, vaid kodumaa kultuuriliseks tööks ohverdage juba algul oma noorustuli.

Ärgem jäägem kurvadeks noored, kes tunnevad end mahajäetuna, vaid pidevalt püüame edasi kõrgemale.

Võimsalt ja vägevalt murrab laev laentest läbi, võimsalt astugem meiegi — noored elutormidesse, kindel olles, et meil on jõudu jõuda igatsetud randa.

Käest kinni — väsimatult edasil!

Joh. Eomois.

Mälestusi Valgjärvelt.

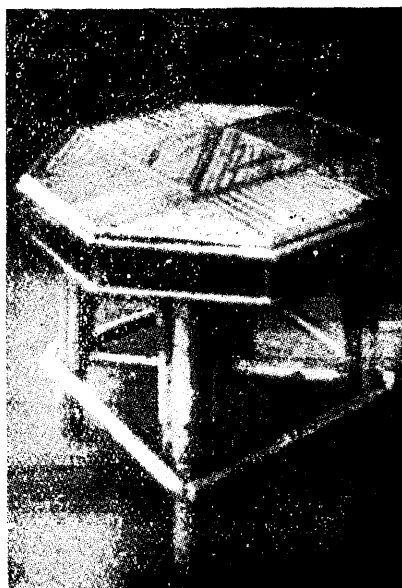
Meie esivanematel on olnud tahet ja püüet oma kodu sisustada. Sellest annavad selge pildi kaunid esemed minevikust, mis säilinud tänapäevani muuseumides. Ajalooost teame, et esivanematel o'ld võimalused väikezed, sest neil puudus oma kodu, kus oleks võinud oma soovide kohaselt teotseda. Nüüd kus kätte võidetud vabadus ja on võimalus soovide kohaselt teotseda, peame ehitama, sisustama oma kodu, mis oleks tõsiseks, mugavaks koduks, millest kunagi ei saa loobuda, jättes selle eest kõige kallima, oma elu. Vabaneses võõra võimu alt, hakkasid noored

organiseeruma, võttes omaks põhimõtte: „Ühendus on jõud!“ On näha siit-sealt noorsoo ringidest sädemeid, mis laseb oletada pööret, mis haarab noorsoo, terve rahva. Mõned organisatsioonid kaovad silmapiirilt, teised jäävad kaljuna püsima. Organisatsioon kasvab. Tekib nõue kindla kodu järele. Omandades kindla kodu, tekib uus küsimus — kodu sisustamine, kuid ka siin ollakse leidlik. Et see nii on, seda näitab Valgjärve noorte ilus algatus. Olles seal kursusi juhatamas, nägin, et noortes ei puudu tahet ega jõudu selle läbiviimiseks. Kodul puudus senini mööbel,

EESTI NOORUS

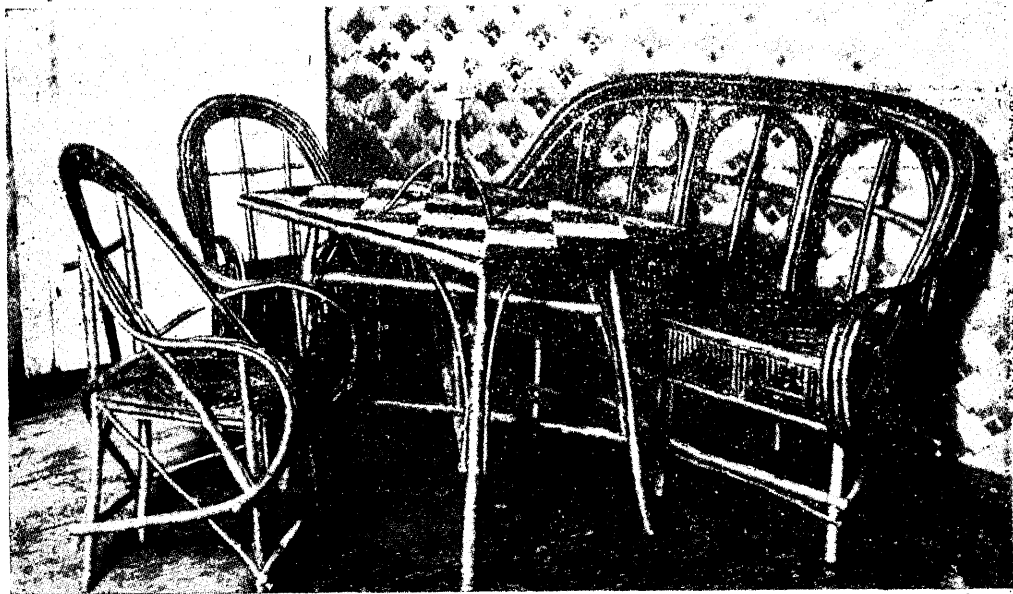
Tuldi mõttele, valmistada ise mööbel, kasutades ümbruses kasvavaid sarapuid. Andes sellega kodule ilme, mis ei tohi puududa ühelgi kodul ja mis seda armsam, et see on noorte eneste käsitöö saavutus. Minule, kui instruktorile, tegi headmeelt näha noori tõsiselt, suure huviga töötamas. Juba hommiku vara asusid noored tööle kodu avaras saalis, mis oli muutunud sel puhul töökojaks, kus kellelgi polnud aega muule mõelda kui tööle, sest kursused olid kahepäevased ja et selle aja omandada mööbli valmistamiseks vajalisi töövõtteid ja oskust, tuli ka tõsiselt töötada. Askeldamine sündis vahetpidamata hommikust õhtuni. Paljud, kellel tõsine soov töötada, võisid alles hilja õhtul tööle asuda, sest oli ju sel ajal käsil hilisügisised põllutööd, kuid see ei takistanud, raskest päevast tööst hoolima ja töötasid kõik suure innuga ja üksmeelselt kamina valgusel. Tööst ei võtnud osa mitte üksi ÜENU Valgjärve osakonna liikmed, vaid ka kohaliku algkooli õpilased oma juhatajaga eesotsas.

Ei puudunud huvi ka vanemate inimeste hulgas, kes jälgisid huviga noorte tööd. Huvitav oli näha hommikul osakonna kodu

Kamina iste, valmistatud Valgjärve kursustel noortekodu „Järvesalu“ sisustamiseks.

poole sammuvaid noori, kaasas puntrad hästi valitud, sirgeid sarapuu keppe. Suure hooga asuti hävitama tooresmaterjali.

Instr. O. Tannebaumi juhatusel noorte poolt Tallinnas valmistatud sarapuu mööbel.

Ühed lõikasid keppe vastavalt nõuetavale mõõdule. Teised lõhestasid neid. Ühed painutasid, teised naelutasid. Puuduv materjaal toodi peagi ümbritsevast pargist, nii et kiires tempos liikuv töö selle all ei kannatanud. Peagi oli näha, mida keegi valmistab. Valmistati peamiselt toole, sohvaid, laudu, kamina istmeid ja muid vähemaid esemeid. Tööst võtsid erilise huvi ga osa kohalikud daamid, (kellelt on tulnud ka hiljemalt sel alal nõuküsimusi), valmistades kodu ilustamiseks tarvisminevaid esemeid. Järgmisel päeval tehti veel tugevasti tööd. Õhtuks tulid täielikult nähtavale töötulemused. Viimased lõigid tehti kell 23 kõlavate muusikahelide saatel. Veel mõned hetked ja lahkumine, mis jätis mõnedki kaunid mälestused.

Eriti elavalt on silme ees pisikene algkooli poiss, kelle töötahet ei takistanud ei teiste kaasõppurite lahkumine, ega ka see, et elas 4 klm. „kodust“ eemal, vaid lõpetas töö ühes teistega. Säravail silmil, tool selgas tuli väike mees täis enesetunnet jumalaga jätma. Soovisin väikemehele head edu tulevikus ning soovitasin tal jätta tooli ühingu kodusse, sest oli ju mudane sügis-

öö ja ütlesin: „Sa ei jõua tooli kanda, jääd viimaks teele.“ Sellepeale sain väiksel mehel kindla vastuse: „Kui mina ei jõua tooli kanda, siis kannab tool mind!“ Sellega tahtis ta ütelda kui väsinud, istun. Ja julgelt astus ta teele. Nii kindlalt kui ta oma tööga sihile jõudis, usun jõudis ta ka oma tooliga koju.

Järgmisel päeval kuulsin oma saatjalt, taluperenaiselt, et tema poeg ühes isaga oli läinud vara hommikul metsa tooma keppe, et valmistada ka iseenele mööblit.

Nähes seda suurt huvi, teen järelduse, et see tööala, mis moodustab käsitöö algastme, on vastuvõetav noorte hulgas. Loodan, et käsitöö enam ja enam noortes ja noorsoo ringes poolehoidu võidab.

Avaldan siin kohal tänu Haridus- ja Sotsiaalministeeriumile, ja Eesti Kodutöötuse edendamise keskseltsile, kes lahkelt kaasa aitasid kursuse korraldamisel ja kuulud kandsid, samuti kõigile osavõtjaile ülesnäidatud huvi ja armastuse eest asja vastu.

Otto Tannebaum,
Meeskäsitöö instruktor ja nõuandja.

ÜENÜ Keskjuhatuse kirjastusel

on ilmunud ja saadaval järgmised teosed

Ajakiri „URIKIVI“

1923, 1925 ja 1926, à kr. 1.—

Omakultuurpäeva noodid

à 10 senti.

Juubelipidustuste noodid

à 15 senti.

A. Meikopi raamat
Noorsooliikumisest ja noorsootööst

à kr. 3.—

„Jõulu almanak“

à 30 senti.

ÜENÜ 10 a. juubeli album
Kümme aastat noorpõlve

à 75 senti.

Tellida ÜENÜ Keskjuhatusest Lossi plats 4, Tallinnas.

ÜENÜ Nõukogu.

Oskar Köster,
kaitseminister, ÜENÜ nõukogu esimees.

ÜENÜ laiaulatuslik kultuurtöö on seni sündinud igasugu materjaalse tasuta ametlike töötajadeta, riigi ja omavalitsuste toetuseta, ainuüksi nooruslikult hulljulge idealismi ja aatelise kohustunde sunnil. Kuid organisatsiooni kasvades, kasvavad kohustused ning on välised toetused ja kontakt vanempõlvaga tugeva keskkoha kaudu hädavajalik.

1929 a. kevadel vastuvõetud uus ÜENÜ põhikiri näeb vastava keskkohana ette nõukogu. Selle organiseerimisel on rõõmustavalt vanemad seltskonna tegelased ja majandusmehed noortele lahkelt vastu tulnud. Nõukogu on kavatsus moodustada umbes 30 liikmeline.

Seni on oma nõusoleku annud hrad: K. Einbund, O. Köster, K. Kornel, A. Piip, J. Jaakson, J. Kiivet, G. Ollik, J. Loosalu, A. Teetsov, A. Kask, Juh. Kukk, K. Vilhelmson, J. Vestholm, A. Uesson, H. Kukk, J. Depman, J. Kana,

K. Ast, L. Tõnson, dr. Kukk, A. Mänd, E. Idla, Loik, K. Utuste ja Ed. Riisman.

Nõukogu esimeheks on minister O. Köster, abiks ühistegelane rkl. K. Kornel, sekretäriks Ed. Riisman. Moodustati esialgu 4 toimkonda. Rahandustoimkonna esimeheks on Eesti Panga president J. Jaakson, abiks Rahvapanga direktor A. Kask, sekretär K. Kornel, Haridustoimkonda kuuluvad G. Ollik, Kiivet, Vilhelmson, J. Kana, Vestholm, Depman jt.

Kehakultuurilisi üldsihte ja tegutsemise võimalusi rajab edaspidi ÜENÜ-s toimikond, kuhu kuuluvad hrad: prof. A. Piip, L. Tõnson, dr. Kukk, E. Idla,

Eduard Riisman.
ÜENÜ asutajaid, keskjuhatuse abiesimees ja nõukogu sekretär.

dir. Kukk jt. Samuti tuleb organiseerimisele maatulunduse toimikond, milles algatajaks hra Loosalu. Kavatsusel on ka erilisi naistoimkonna loomine ÜENÜ nõukogu juures.

NOORSOO TÖÖ MAILT

VÄLISMAILT:

Rootsi kodukultuuri noorsooliit (svenka yngdomsringen för Bygdekultur) pidas oma aastakoosolekut Stockhlmis 13 okt. Liidu eesmärk on rootsi noorsoos äratada armastust kodumaalise rahvakunsti ja rahvakultuuri vastu, levitada vastavaid teadmisi ja õhutada igakülgset huvi kodukultuurile. Ringi liigeteks võivad olla noorsooühingud ja seltsid, kelle eesmärgiks on rahvatantsude, rahvamängude, rahvamuusika, laulu, kodumaa tundmaõppimise, looduskaitse, muinsuskaitse, mineviku uurimise, rännakute ehk kehakultuuri arendamine. Tegevuse arendamiseks on ette nähtud mitmed seksioonid. Liidu liigete, ühingute, esinemistel on moetantsud keelatud. Samuti pole üksikliigetele lubatud moetantsude tantsimine rahvariietes. Rahvatantsu muusikaks pole jazz ega löötpill lubatud. Ringi ümber on praegu koondund 150 ühingat. Liidu häälekandjana ilmub „Hembygd“ kord kuus rohkelt illusreerituna. Iga ühing garanteerib oma liigetele 50% ajakirja hinnaalandust.

Liidu esimeheks lahkunud Sven Kjerséni asemele valiti Gunnar Rasmussen ja sekretäriks John Grandell, mõlemad Stockholmist.

Rootsi põllumajandusalal teotsevate maanoorte Ühendus (Svenka Jordbrukareyngdomens Förbund) peab oma aastakoosolekut 4-6 jaanuaril Lunnevedi rahvaulikoolis. Ühenduse eesmärk on tõsta maanoorte hariduslikku tasapinda, luua tervet õhkkonda, harrastada kodukultuuri, tõkestada liigset linnavoolamist ning süvendada põllumajanduslikku teadmist ja huvi. Ühendus on väljaspool poliitilisi erakondi ja asutatud 1918 aastal. Praegu on Ühendusel 316 osakonda umbes 14000 liikmega. Rootsis harrastatud endarenduse kuju on õpperingid. 1928 tegevusaasta jooksul on Ühenduses korraldatud üle 200 õpperingi 70 eriteemile, milledest esikohal kirjandusringid (17), ühiskonnateadus (12), matemaatika (12), emakeel (10), põllumajandus (8), p. m. raamatu-

pidamine (6), loomakasvatus (5), aiapidamine (5), koduümbruse uurimine (5), ajalugu (5), looduskaitse ja metsaasjan. (4), rahvamängud (4), maateadus (4), maaparandus (4) jne. Ühenduses õpperingidega on korraldatud ka õppekäike ja väljasõite 1928 a. jooksul 224 ning kutsutud ellu mitmesuguseid klubisid. Tegelikult juhina ja liikumise hingestajana toimib Malungi rahvaulikooli rektor Gunnar Furuland.

Noorsoo rändkodude mõte leiab Lääne-Euroopas ikka enam ja enam pinda. Eesotsas sammub Saksamaa, kus vastav keskorganisatsioon paarituhandelist rändkodude võrku käsutab. Ka Šveitsis töötab ju mõnd aastat vastav keskkoh. Hollandis on rändkodude võrk hoogsalt kasvamas, mida korraldab Nederlandse Jeugdherbergcentrale. Inglismaal on septembri lõpul kooslnud noorsooliidu kongress British Youth Council otsustanud küsimust hoogsalt arendama hakata. Taanis töötatakse praegu võrgu välja arendamisel, samuti ka Austrias ja Tšechoslovakias.

Kuna ka meil matkamine noorsoos, eriti koolinoorsoos aasta aastalt suureneb, oleks tarvilik, et mõnede olemasolevate linna peatuskodude kõrval ka maal vähemalt teatud rännaksõlmpunktides meelitavad rändkodud tekiksid. Oleks soovitatav, et neis sõlmpunktides (Otepää, Viru kõrge rand, Rõuge, Viljandi) asuvad koolid ja noorsooühingud asja alustaksid. Kuuldavasti on ka mõne ÜENÜ osakonnal (Valgjärve) niisuguseid kavatsusi.

Saksamaal on organiseerund noorpõlv elavalt tegevuses rahvalikpopulaarse helikunsti arendamise alal. Noorsoo-organisatsioonid ja muusikaringid korraldavad lugematuid muusikaõhtuid, ühislauluõhtuid, muusikapäevi, muusikanädalaid, kursusi, rändkursusi, orkestreid, kammer-orkestreid, laulurühmi, laulukoores, kontserte, esinemisi jne. Erilist tähelepanu pühendatakse vanale klassilisele helikunstile ja rahvamuusikale. Elustatakse

vana kammermuusikat ja vanemate pillide (gamba, lüüra, okarina, flöödid, klarnetid, viiulid) tarvitamist. Noorsoo tegevust sel alal toetavad rahvakonservatooriumid ja rahvaliku muusika kirjastused (Georg Kallmeyer, Bärenreiter jt.) Uuemal ajal on sellise noorsoo tegevuse toetamiseks saksa omavalitsused hakanud asutama muusikakodusi. Hiljuti valmis üks niisugune muusikakodu (Musikheim) Frankfurdis, kus aktusavakõne pidas Preisi haridusminister, suur noorsoosõber prof. dr. C. H. Bekker. Avapidustusil viibis inglise noorsoo esindajana ka meile tuntud Rolf Gardiner.

Saksamaal on noorsoo keskorganisatsioonid asunud filmide valmistamisele noorsootöö alalt. Hiljuti valmis taas neli filmi, milles näidatakse noorsoo tegevust kehakultuuri alal, noorsoopäevadel, tutvustatakse noorsookodusi, puhkekodude eluolu jm. noorustöö alu. Filmimist toetavad omavalitsuste noorusametid (Jugendamt).

Prantsusmaal asutasid 1927 a. sügisel 12 eriilmega noorsoo-organisatsiooni (sotsialistlikud, konservatiivsed ja kontsessionaalsed) ühise koonduse „La Voix de Jeunes“ (noorte hääl) sotsiaal-pahede vastu võitlemiseks. Noor ettevõtte arenes ruttu. 1928 a. sügisel oli selle ümber koondunud juba 31 noorsoo-erorganisatsiooni, kuna ainelise toetuse eest hoolitses avaliku moraali arendusliiga (Ligue Française pour le relèvement de la moralité publique). Seni on tegelikku võitlusse astunud alkoholismi, lakekirjanduse, ebakõlbluse ja korteriküsimuse hädadega. Üleskutsele kioskidest lakekirjandusmüügi kõrvaldamiseks korjati kuu jooksul 150.000 allkirja, millise aktsiooni tagajärjel kohe 5 ajakirja ära korjati ja politsei poolt hiljem 10 ajakirja levitamine keelati. Kioskid seati noorsoo omavalve alla. Kuna alguses ajakirjandus ja politsei noorte algatustele käiku ei annud, toetavad selle aktsiooni tagajärjel nüüd mõlemad noori ja ka raadiosaatejaam on astund noorte teenistusse. Sama edukalt on võideldud ka muil alul. On asutatud haruklubisid teistes linnades ja isegi Sveitsis, Belgias ning asumail.

*

Lõuna-Karjala noorsooliit Soomes, kuhu kuulub ligi 300 noorsooühingut pidas 9 ja 10 novembril Viiburis oma aastakoosolekut. Koosolekule oli 123 noorsooühingust tulnud 273 esitajat. Liidu esimees on Kanneljärvi rahvaülikooli juhataja ja rahvasaadik Erkki Paavolainen. Koosolekul harutati rahvusküsimusi, looduskaitse korraldamist, ülikooli lähendamist rahvale ja maanoortele ja noorsoo huliganismi vastu võitlemisküsimusi. Tulevaastased suvepidustused on otsustatud pidada Sortavalas.

*

Lääne-Soome (Huittiste) rahvaülikoolis korraldati 24. nov. Eesti-õhtu, mille kandjaks olid täh. rahvakooli eestlasist õpilased Linda Laarman (Valgjärvest) ja Robert Reijo Eesti Ingarist. Nagu kirjutab Satakunna ajaleht „Satakunnan kansa“ nr. 278. on õhtu õnnestunud hästi. Kaunil sõnul on prl. Laarman jutustand Eestist ja selle noorsoost, kinnitades, et: „kui mu kodumaa poleks Eesti, võiks seda mulle olla vaid Soome.“ Hra Reijo andis asjaliku ülevaate Eesti ajaloo ja praegusest olukorrast. Seejärel Laarman ja Reijo duettina kandsid ette kaunimaid eesti rahvalaule ning L. jutustas eesti rahvaluulest.

Koolijuhataja Tuompo, viibis suvel meie pidustusil, kus meie laulvast rahvast saanud haaravama mulje. Eesti õhtu lõpul tutvustasid õpilased eestlased teisi eesti rahvamängudega selle õhtu puhuks rikkalikult Eesti värvidega ilustatud ruumes. Tänuväärt töö Huittiste rahvakooli Eesti kasvandikelt!

KODUMAALT:

Kiri Kaseväljalt.

Meie, hiidlased, oleme siin oma saarel hoolega lugenud asjalikke kirjeldusi teie osakondade elust. Kardame, et te juba meid hakkate unustama, — kuigi juubelpidustustel meid panite tähele. Teie mannerlased mõtlete, et meie hiidlased erinevad küll palju teist — välimuse ja eluviiside poolest. Aga selles, usun, ei olegi nii suurt vahet. Muidugi, möödunud suvel ÜENÜ juubelpidustustel olles, kandsime meie,

Hiiu neiud, enda vanaemade toredaid pidurõivi, mis veel säilinud täiesti muutmata kujul, siis vaatasite meid kui imeloomi. Meie, selle asemel, et haavuda, tegi see ainult nalja, kui tänavatel kõikjal inimesed peatusid, — imestasid; tehes märkusi, nagu: nad räägivad isegi eesti keelt. Mõni energilisem tuli küsima, et kes te olete? Harilikult pöörati meie poole Saksa keeles. Mis väliskülalistesse puutus, kohtlesid need meid suurepäraselt. Eriti huvitet meist olid soomlased, eesotsas noorsoomlane hra Aare Tuompo, pildistati ja kõnetati meid lugematuil kordadel. Usume, ka teie „Eesti Nooruse“ lugejad mäletate meid. Kahjuks, ei näe meie aga kodu nõnda välja, ei, siin kanname meie samasugust harilikku riietust kui mujal Eestis. Mis muidu eluviisidesse puutub, võiks öelda, oleme vabamad mitmesugustes olukordades. Näit. on mitmel pool manneril veel abiellumise juures vanematel kaasa rääkida, meil on see täiesti noorte asi. — Kodu meie armastame väga ja hoolitsemise puhtuse ja korra eest.

Usun, teil on põllumajandus, kunst, käsitöö, spord jne. rohkem arenenud kui meil — juldse olete jõukamad. Meil on maapind kehv — sellega ühes ka rahvas vaene. Mõtlete, et kui saarerahvas elame kalapüügist, ei — ka sinne meri on vaene ja ei ole Hiiugi nii väike, et kõik elaksid rannal. Ei saa kehvuse tõttu midagi põrutavat osakonnaski viia läbi. Praegu on siiski põhjust rõõmustamiseks, sest osa kohapealseid haritlasi tegutsevad kaasa. Selle tõttu on meil laulukoor ja näitegrupp teinud suuri edusamme. Kuid suurepärase on noortel läbisaamine omavahel, ühispearena tundmine, oleme kõik „Kasevälja lapsed“, ja üldine kodusus alati. Oleme heasüdamlikud, rahuarmastajad nii, et vähe on ka kokkupõrkeid väljaspool ühingut. Meie noored, laulame ja tantsime palju — kuid teeme ka palju tõsist tööd. Isegi siinsete kehvade elutingimuste juures saime niisuguse tööga valmis, nagu maja remont. Anti meile valla poolt vana koolimaja ajutiselt tarvitada. Maja oli suitsunenud, must, — põrand mäda, — ahi kole suur ja inetu. Tarvitas hädasti remonti. Raha kassas ei olnud. Otsustasime korraldada loterii-allegrii. Tõime kõik, mis kellelgi oli, tegime

ühiselt tööõhtutel käsitööd ja korraldasime. Õnnestus suurepäraselt. Saime enda koju: uue ahju ja põranda; seinad ja lagi said lubjatud. Vabatahtlikult muretsesime mööbli: harilikud pingid, sarapuust nägusad toolid ja sohvad.

On veel palju, palju teha, aga kui noorustuld jätkub, muretsemegi ja teeme kõik. Takistab ainult see, et rahvas vaene ja vanemad inimesed maruusklikud — ja meid elurõõmsaid noori ei toeta. Ainult siis oleme head kui korraldame põllumajanduse ja käsitöö kursusi, kust aga nende korralduseks raha saada, see ei huvita neid. Aga loodame, kui meie vanaks saame, siis oma noorsugu paremini mõistame. —

Ootame tulevikus jälle suuri pidupäivi, et kohata manneri noori, kellest jäi möödunud suvel hea mulje. Loodame, et siis võimaldub rohkem üksteisega tutvuneda, eelmine kord oli võimalus tutvuneda ainult nendega, kellega ühes korteris.

Ütleksime mandri-Eesti noored teile rõõmsalt „tere tulemast“, kui suvel meid Hiius suuremal arvul külastaksite. Uskuge, Kasevälja noored võtaksid teid lahkelt vastu. Talvel sõita ei soovita, sest jääga üle mere sõit ei ole mannerlase tervisele kasulik.

Soovime kõigile noorhingelistele rõõmsaid lume- ja külmarikkaid noorussümboolseid põhjamaa jõuluid.

„Kasevälja lapsed.“

ÜENU OSAKONDADE ELUST :

Rõngu osak. juhatus ühes tegevusharude juhatega pidas hiljuti omavahelise koosoleku suvekuudel suikuma jäänud tegevuse elustamiseks.

Põllumajanduse ja spordiharu juhid esitasid oma harude töökavad talviseks hoosjaks. Põllumajandusharul on kavatsus korraldada mitmesugusid loenguid ja kõneõhtuid. Spordiharu on oma ülesandeks teinud s u u s a s p o r d i propageerimise ümbruskonnas. Ette on nähtud kaks pikemat ja neli kuni kuus lühemat suusaretki eeloleval talvel naaberosakondi külastamiseks. Näiteharu on agaralt õppimas näitemänge, millistest kaks kanti ette osakonna „Kadripeol“ 23 nov. s. a. Koruste koolimajas.

Pool aastat noorsootööd Kõrgepalus.

Lühike on aeg, mil asutati Kõrgepalu ÜENU osakond, ent energiat ja tahtet on olnud asutajailiikmeil sellegi lühikese aja kestel mõndagi toimida. On korraldatud kodukultuuri arendamise otstarbel rahvapidu Jaanipäeval ja 4 nov. — 23 nov. majapidamise ja käsitöö kursused, millest üle paari-

Kõrgepalu osak. agaramaid tegelasi, istuvad vasemalt: Joh. Eomois, kirjatoim.; E. Kasuk, esimees; Alex Ploom, laekur; seisavad: kirjat. abi J. Raudsepp ja revideeriva toimk. liikmed: A. Kõivumägi, A. Eomois ja V. Kull. 2) Kõrgepalu osak, poolt korraldatud majapidamise-käsitöö kursustest osavõtjaid, keskel istub kursuste juhataja prl. H. Kont. (Foto J. Eomois).

kümne osavõtja. Tehti suvel väljasõita jne. Praegu õpitakse pidevalt näitemänge ja tehakse kavasid edaspidiseks tööks. Lähem kava näeb ette: põllumajandusliku kursuse korraldamise, milleks ruumid hangitud ja kutsutud lektor. Siis pidu, referaat- ja perekonna õhtute korraldamine. Uusimaks palaks olgu mainitud ka eeltööd osak. juurde fotoringi asutamiseks foto-amatöör J. Eomois'a juhatusel.

Kuigi ruumide küsimus siingi tavaliselt raske, isegi kohalise algkooli ruume keeldutakse valla suuruste poolt kasutada andmast, näib nagu oleks noored kõlbmatud kui ei joo ega aja poliitikat, mis upitaks suurusi kõrgemale.

Raskusi on, kuid võimas ja pidev tahe ning püüd järjest suureneva poolehoiduga võidab needki, et võib lootusrikkalt astuda peagi üle uueaasta läve.

Osak. juhatusse kuuluvad kohalised noorsoolased: E. Kasuk, esimehena, Joh. Eomois, kirjatoimetajana, abi J. Raudsepp, laekur A. Ploom j. t.

Järvakandi osakond on nooremaid ÜENÜ peres. Ta asutati 7. juulil s. a. kohaliste noorte (Vedemannid, Lustigid, Sõrmus j. t) poolt. Esimesel pääkoosolekul asutati näite-, muusika- ja rahvatantsijate rühm, kes pidid hakkama ettevalmistusi tegema avapeoks. Avapidu sündis 1. sept. kohalise haridusseltsi saalis, millest ka nrs. Meikop ja Tallinna osakond võtsid osa. Sissetulek sellest peost 200 kr. Teine pidu korraldati Raplas 18 okt. Vihmase ilma tõttu oli rahvast vähe, kuid siiski tasus end korraldamine täiesti.

Need peod on näidanud, et eriti soojalt võetakse rahva poolt vastu rahvatantsud ja noorte pidude vastu kasvab rahva poolehoid. Siiski ihutakse osakonna vastu hammast ja tahetakse meid Polli-Peraküla osakonnale järele saata, kuid meis on noorustulud — ühisjõudu, mis hoiab meid koos.

Ühing omale veel ruume pole üürida saanud,

õige avarad ruumid on osakonna esimehel, kelle juurde ka peamiselt tegevus koondunud on.

Liikmeid on osakonnal üle 40 Hiljem asutati ka laulukoor, mis praegu õige energiliselt vanema seltskonna tegelase põllumehe hr. Maandi juhatusel tegutseb. Tahetakse võtta osa ka Tartumaa laulupeost tuleval suvel.

Muusika harus tegutseb oma keelpillide orkester. Osakond annab välja ka oma kuukirja „Noorustuld“. Seni ilmunud kaks numbrit, kahjuks ainult ühes eksemplaris. Jõuluks ilmub aegkiri suurendatud kaustas jõulu-uueaasta albumina.

Kooliõpetajad osakonna tegevusest osa ei võta, vaid on vastutõtjad.

Kolmekuninga päeval tahetakse naabervallas korraldada pidu. Omapärane on nähe, et meil naabervalla haridusseltsiga on vahakord õige häa, kuid oma seltsiga halb.

Loodame paremat tulevikku ja soovime seda ka tulevaks uueks aastaks teistele osakonnile! Eriiline õnnesoov väliseestlasile Argentiinas, Anstraalias, Brasiilias ja mujal.

E. Vedeman, kirjatoimetaja.

Elva osakonnast. Pühapäeval 17. nov. pidas ÜENÜ Elva osakond oma tegevuse avamise tee õhtut, millest 39 isikut võttis osa Avakõnes, mille pidas osakonna esimees ns. Olev Mürk, teravitati külalisi ja kutsuti noori isetegevusele ÜENÜ Elva osakonna juure. Teeõhtu tuju tõstmise vaev lasus osakonna raadioharu juhataja ns. A. Peebol, kelle korraldusel anti kõvendatud gramofoni ja raadiomuusikat. Teeõhtu pereemana töimis osakonna abiesinaine ns J. Parveots kiiduväärselt. Inventaari muretsemisel nägi suurema vaeva ns. Lugina Lukk.

Külalistest olid kohal alevivanem hra P. Uibo, kohalise algkooli juhataja hra Lange ja hra Oja.

Teeõhtut võib kõigiti pidada kordaläinuks nii dekoatsiooni, osavõtjate arvu kui ka materiaalse külje poolest.

Praegu on osakonnal käimas kibe ettevalmistus vanaaasta õhtu peoks. Kavasse kavatakse võtta näidend „Tootsi lood“, massideklamatsioone, tungaldega võimlemispalad jne. Osakonna meeskoor hra Lange juhatusel esineb kolme lauluga.

Elva osakond näeks meeleldi, et kõik ümbruse noorsoolased Elva noorsoolastega koos võiks uue aasta võtta vastu.

Heltermaa osakond on vanemaist osakonnist Hiiumaal. 1921. aasta sügisel Heltermaa algkooli lastevanemate koosolekul tekkis mõte asutada „rahvaraamatukogu“, mis teostuski. Olles varem tuttav ÜENU liikumisega ja kuna Kadjas Osakond moodustati „rahvaraamatukogu“ ümber koondunud noortest, siis sündis see ka Heltermaal. Esialgutegutsedes noorussadet kandvate vanemate isikutega, on ajajooksul rohkem kui kolmandik Helter-

Heltermaa osak. juhtivaid tegelasi, Ovaalis Joh. Palm — osak. asutajaid ja praegune esimees.

maa kooliõpilastest ellu minnes koondunud Heltermaa Osakonna ümber ja mõned neist näiteks nrst prl. E. Kallas ja hra J. Pannel olnud väsimatud tegelased. Kogu tegevusaja jooksul on osakond korraldanud umbes 60 peoõhtut, 4 kursust, jalgpalli võistlusi jne. Pidudest saadud raha on tarvitatud peaaesjalikult raamatute soetamiseks; osakonna raamatukogus on umbes kuussada köidet. Raamatuid loetakse väga elavalt. Keskmiselt loetakse igat eks. 4 korda aastas. Töö takistuseks on ruumide puudus. Osakond on seni ulualust leidnud Heltermaa algkooli ruumides, mis aga koolile kui ka Osakonnale korralikuks tegutsemiseks võimalust ei anna. — Käesoleval aastal muretseti Osakonna kaastegevusel Heltermaale raadioaparaat, mida noored vabal ajal kuulamas käivad — Ka on Heltermaal praegu Osakonna korraldusel edasiharimiskursused, — millest osavõtmas 30 noort.

Kõnekoosoleku Põltsamaa yhisgymnaasiumis korraldasid YENY Põhja-Viljandimaa Organi-

seeriv Keskkohu ja P. yhisgymn. „Karskusring“ 29. novembril. Kõneles nrsl. O. Ibius teemil „YENY“. Koosolekul viibis 40—50 õpilast.

Kolga-Jaani osakonnas takistavad tegevust sygisesed läbipääsmatud teed. Praegu on käimas eeltööd eelmise aasta eeskujul korraldetaivaiks aegkirjade ja ajalehtede näitusteks. Teede paranemist ootavad tegevuse algamiseks tegelaste ja yldhariduslike (matemaatika j. t.) õpiringe ning rahvalikteaduslike loengute korraldamine ja hulk muid ettevõtteid.

„Järvesalu“ — nii nimetavad Valgjärve noorsoolased oma uut kodu — avamine sündis pidulikult 8. detsembril. Sel puhul korraldatud aktuskoosviimine oli nooruslikult südamlrik.

Naiskäsitöö õnnestanud kursuse korraldas ÜENU Pajaka osakond, milline kestis umbes kuu aega. Kursuste energiline juhataja prl. E. Oppi Tallinna naiskutsekoolist mitmekesise kava naiskäsitöö (pesulõike, õmblemise, tikanduse, kleitide, kunstlillede valmistamise jne.) aladel viis läbi kõigile rahuldavalt. Kursuste lõpul korraldati ühine piduõhtu 14. dets.

Tulevast aastast algades võivad ÜENU osakonnad keskjuhatusel kaudu saada rohkel arvul lektoreid-õpetajaid naiskäsitöö ja majapidamise aladel.

Sportlik Tori. Läänud suvise hooaja jooksul korraldasid Tori ümbruses asuvad ÜENU osakonnad rohkel arvul võistlusi, eriti oli võistluste organiseerimise võimeline Tori „Võistleja“, Märtsis peeti omavaheline maadlusvõistlus, kus võitis Jüri Jürvetson. Suuremad kergejõustiku võistlused olid 9. juunil, üksikaladel kuni 10 osavõtjat. Kaks nädalat hiljem peeti teised võistlused. 11. aug. olid jälle suuremad võistlused kergejõustikus ja rattasõidus, samuti 28. sept. Vahepeal võitsid Tori „Võistleja“ sportlased osa teiste poolt korraldatud võistlusist. Paremaid saavutisi: 1 klm. rattasõit Jaan Adami 1.27,0 (ÜENU rek) 3 klm. rattasõit Joh. Peterkop 5.28, 5 klm. Diesfeld (Tori võistleja) ja Luuberg (Sikana) 9.24,6 (ÜENU rek.). 3 klm. rattasõidus ÜENU rekord A. Luubergil 5.17,1 (Sikana osak.). Tori „Võistleja“ kergejõustiku saavutisi: 1500 m. J. Adami 4.57, 3000 m. Sander 10. 34. Kaugus T. Jürvetson 5.30 jne.

Kaiu osak. spordiharu tegutseb viimasel ajal energiliselt maadlusspordi alal agara sportlase A. Klemmeri algatusel. Ühiselt punuti maadlusmatt, üüriti ruumid. Algatus on leidnud sooja poolehoidu ja käivad koos Eesti rahvuslikuma spordi alal jõudu proovimas üle 20 noormehe ligidalt ja kaugelt. 8. dets. korraldas Kaiu osakonna sportharu Kaiu koolimaja ruumes esimesed avalikud maadlusvõistlused, mis said elava tähelepanu osaliseks. Klemmer ise pühendub täielikult jooksu eeltreeningule tulevaseks hooajaks.

Maadlus ja pokk on leidnud elavat harrastamist YENY **Lagedi** osakonnas. Lagedi osakonnaga ühines hiljuti kohalik spordiselts „Jõud“, mistõttu sportlik tegevus osakonnas on muutunud väga intensiivseks. Käiakse koos harjutamas maadluse, poksi ja ping-pongi alal ja kavatakse osa võtta ka teistest avalikkudest võistlustest.

10-aastaseks saab 4. jaanuaril Kuusalu osakond, olles innukaks ja tulemusterikkaks tööpaigaks Kuusalu noortele asutatud 4. jaanuaril 1920 a. Parimaid tervitusi jubilarile!

Tervitusi Brasiiliast.

Üks ÜENÜ asutamise aegsetest tegelastest ja Tall. osak. juhatuse esimene kirjatöömaja Paul Reiman elab juba viiendat aastat Brasiilias, Bahia

osariigis, kus tegutseb inseneerina ühes suuremas elektri kompaniis kes ehitab suuri jõujaamu. P.R. juhatab nimetatud ettevõttes ühte suuremat uurimistööd, mille alal tegutsemas terve sõjavägi inseneere.

Hra Reiman saadab tervitusi kõikidele noorsoolastele ja ÜENÜ asutajatele, kes teda tunnevad.

Tuleval aastal kavatses ta Eestit külastada ja noorsoolasi tulla vaatama isiklikult.

Noorsoolased, pidage meeles vabastuspäevi!

Varsti möödub ligi tosin aastaid meie iseseisvuse algusest, ühes sellega kipub aga ka ununema meie vabadusvõitluste kangelaslik ajajärk.

Tükivad unustusse vajuma need ajad, mil meie vahvad rahvaväed samm-sammult edasimünes vabastasid kodumaa enamlaste rõõvsalkade hirmuvalitsuse alt. Missugune rõõm kees rahva südameis neil ajal, seda on raske tagant järgi kirjeldata.

Need päevad, mis said seekord vabastamise päeviks, iga maanurgale muidugi ise aeg, on vajund kohapeal unustusse, väljaarvatud linnad ja üksikud alevid, kus on vabastuspäeva vääriiselt tuletatud meelde.

ÜENÜ osakonnad, milliseid suur hulk üle maa, peaks siin asjast võtma kinni, et mitte unustusse lasta minna kohalist kaunimat päeva, tehes seda kohaliseks pühaks, korraldades päevakohase kavaga kontserte, aktusi jne.

Seni on vabastamispäeva pühitsenud ÜENÜ Voldi osakond, kes k. a. 14. jaanuaril korraldas ühiselt teiste organisatsioonidega päeval paraadi ja aktuse, kuna osakond ise „Eesti õhtuga“ toime sai. Päev tõmbas kokku laialdasi hulki ja võitis osakond enesele sooja poolehoidu.

Noorsoolased! Pidage kalliks ja pühaks isade ja vendi poolt kätte võidet vabadust ja sellega seotud tähtpäevi!

Noorsoolased, vastake!

KIRJAVAHETUST soovib Eesti noortega suvel Eestit külastanud Rootsi esperantist John Ling, adr: Olsbacka 8 Sandviken, Sverige.

KIRJAVAHETUST esperanto keeles soovib Hjalmar Strömberg, Hallskavik, Sverige.

KIRJAVAHETUST esperanto keeles soovib Wilh. Lundberg, Box 95. Uddevalla, Sverige.

KIRJAVAHETUST esp. keeles soovib Olle Peterson, Box 81, Borensberg, Sverige.

KIRJAVAHETUST esp. keeles soovib Holger Söderlund, Andersbenning, Krylbo, Sverige.

KIRJAVAHETUST esp. keeles soovib rootsi raudteelane J. E. Medinius, Mosås, Sverige.

KIRJAVAHETUST eesti noortega esp. keeles soovib Philip Fredrikson, L. 178 Vingåker (Sverige).

REKLAAM-KUULUTUSI VAHETADA (käsitsi joonistatud kui ka muid kunstimaitsetelisi) soovib Adam & Co I. chome, Horizumecho, Nishiku, Nagoya, Japan, kirjutada esp. keeles.

KIRJAVAHETUST esp. keeles soovib Norra esp. klubi sekretär Alfred Mellyv, Oslo, Toftens gt. 25 Norvegio. Soovib vahetada ka propaganda vahendeid, lendlehti jne.

KIRJAVAHETUST esp. keeles soovib rootsi kivilõhkur Karl A Karlsson, Box 42 Fjällbacka, Svedujo.

KIRJAVAHETUST soovib rootsi esperantist Eddie Ekström. Bydsgatan 14, Linköping, Svedlando.

Igavene rahu.

Arvutusülesannetes antakse andmed — tõsiasjad, nõutakse ülesande lahendus (vastus) ja lahenduse käik. Arvuteadus kuulub täpiste teaduste liiki ja teda peaks esikujuks võtma teiste ülesannete ja küsimuste lahendamisel. Mida lähemal matemaatikale, seda lähemal ideaalsele — teaduslike lahendamisele.

Sõdade kaotamise küsimus on väga suure tähtsusega ühiskondlik küsimus ning selle lahendamisel on nõuetav võimalikult lähedale jõuda rahuldavale lahendusele.

Mõningad tõsiasjad selles ülesandes on selged:

Sõda on hävitamine.

Sõda on ülekohus inimeste vastu, kes jäävad sõjajalgu. (Nende vintsutused ja kannatused on kirjeldamata suured. Olen neid näinud 5 aasta jooksul). Sõda on ülekohus sõdurite vastu, sest neid sunnib takse sõdima. (Mõistan siin „sõduri“ all nii allvaelisi kui ohvitseri).

Mõned inimrühmad loodavad ainelist kasu saada sõjast. Mõned inimrühmad arvavad, et nad on ainelist kasu saanud, kuid tegelikult on nende kasu vaid silmapett. Mõned inimrühmad saavad ainelist kasu tõeliselt. Need on need tõsiasjad, mis on vastuvaidlemata selged ja milliseid peamiselt arvestatakse populaarseis kirjutusis ja kõnedes sõjast. Kuid kas on siin loetletud kõik tõsiasjad? Ihaldatav lahendus on — rahu. Selle otsuse suruvad peale inimlikud instinktid ja mõistus eeltoodud tõsiasjade najal.

Ent puudub siiski oluline osa — lahenduse käik. Mis teha, et oleks rahu? Mitte rahu sõjast sõjani — seda saavutada on osand kõik väiksed ja suured riigimehed (sõdida kuni jatkub jaksu ja siis teha rahu, kuni jaks jälle kasvab). Ei mitte säärane rahu, vaid igavene rahu on küsimuses — kuidas kätte saada igavest rahu, et sõdu ei oleks enam üldse.

See ülesanne on väga keeruline — „väga raske“ kooli keeles. Seega ei ole ju põeldud veel, et ta on lahendamata.

Sõja küsimuse ühe lahenduse pakub ns. Rich. Peedov „Eesti Nooruse“ oktoobri numbris (nr. 8). Tema arvates on

tarvis: 1) ÜENU põhikirja sisse võtta „rahu klausel“ (s. o. paragrahv), 2) korraldada rahupidustusi, 3) asutada Rahu-sõprade tegevusharud ja 4) korraldada „Rahunädalaid.“

Umbes samase kavaga, kuid palju suurema usuga asutas 1920 aastal Valgas õpetaja Treier „Rahu liidu.“ Selle põhikirjas seisib rahuklausel ka esimesel kohal. Iga liidu liige kohustatud kõigest jõust töötama üleilmse rahu kasuks. Liidu liige („rahusõber“) oli kohustatud iga aasta ümber töötama ja liitu tooma ühe uue liikme — „rahusõbra.“ Rahuliidu looja arvates oli täielikult võimalik see, et iga liidu liige töötab ümber aasta jooksul ühe inimese rahusõbraks. Mõtelge kui vähe — ühe ainsama inimese. Ja, põhjenedes sellele, arvutas Treier geomeetrilisel proportsioonil: 1920 a. 1 rahu sõber (Treier ise), 1921 a. — 2 liiget (Treier ja tema ümber-töötatud inimene), 1922 a. — 4 liiget... 1933 a. — 2.000.000.000, s. o. kogu inimkond, rinnalapsed ühes arvatud. (Minu arust on siin Treieril küll viga arvutustes, ent selle parandamine pole minu asi).

Sel alusel ennustas Treier: 1933 a. algab piiblis ettekuulutatud „1000-aastane rahuriik“ (s. o. meie igavene rahu“, sest mis muud tähendab „1000-a. rahuriik“).

Ja nüüd tuleb ns. R. P. ja kurjustab: „Maailmasõja põhvid... on sundinud kõnelema rahust. Sundinud kõnelema ainult — kuid tegelikult valmistuma sõjale.“

Ent — egas R. Peedov ja Treier ole ainukesed tegelased igavese rahu alal.

Meie lähemas naabruses tegutseb III internatsionaal ja temale aitab kaasa II internatsionaal, kellel juba pikem minevik selja taga. 50 aastat püsib 1. mai punastel lippudel „rahu“ aukohal.

Tänapäev on lugu nii, et 1. mai pühadel ja „sõjavastasel nädalal“ (R. Peedovi „Rahunädal“) — 1. augustil. II ja III internatsionaalide mehed kandes rahulippe kiruvad ja veristavad teineteist, kui kõige suuremad verivaenlased ja peavad lahinguid politseiga. Nõukogude liidus on militariseeritud viimane kui pilbas. Naised ja lapsed käivad sõjalistel õppustel

mürkgaaside, püsside ja kuulipritside tarvitamist õppimas. Kõik nad on sunnitud „vabatahtlikult“ annetama summaksid „Aviokeemi“ heaks, s. o. — lahinglennukite, mürkgaaside ja katkupilaste muretsemiseks — maailma rahu nimel.

See rahuklausel on ju säärane imelik asi, et ta militariseerib kõik, kes tema mõjupiirkonda ulatuvad! Ristisõjad, inkvisitsioon, kodusõda, tsheka, krasnõj zashatunok, vastastikkused veristamised 1. mai

rahupühal ja 1. augusti sõjavastasel nädalal — see ei meeldi mulle põrmugi.

Igatsen aegu, kus ei oleks neid sõjaõnnetuid ja sõjahäda, mida ma näinud 5 aasta jooksul. Meil on eriti põhjust otsida rahu, sest oleme väike rahvas. Ent sarnasest antimilitarismist, nagu soovitas Rich. Peedov, kardan ma kõige halvemast ja põhjendatult, sest sellel on profaanilist „suure idee“ lõhna man.

Kustas.

Trükivigu,

milliseid, kui segavamaid, palume parandada. (Loodame, et teised vähemad vead mõistet ei sega ja lugejaskond need andestab).

Nr.	lk.	veerg	rida	on	peab olema:
1	16	2	3 alt	Sordikesktoimkond	Spordikesktoimkond
2	19	2	22 ülalt	ilusaim	ilusaim
2	25	1	3 „	ekakursi-	ekakursi-
3	40	1	4 „	seir	seik
3	40	2	11 „	liitumisi	liitumisi
3	40	2	17 „	kiyinend	kiyinend
4	53	1	15 alt	kaavatada	kasvatada
4	54	1	3 ülalt	poomine	joomine
5-6	66	1	13 ülalt	eriteadlased	vilistlased
5-6	66	2	6 „	peatama	pääsma
5-6	71	2	3 „	Tügi	Türgi
5-6	78	1	15 „	teine	teinud
7	102	2	4 „	„Sordiõpe-	„Spordiõpe-
8	119	2	9 alt	sõna	suur

Jubeliaalbumis „Kümme aastat noorpõlve“:

Lk.	veerg	rida	on	peab olema:
10	2	1	Inglane	Ingländ
49	1	18 ja 25 ülalt	vife a clock thea	five o'clock tea
70	1	2 „	ses	kui
70	2	26 „	sarnaseid	suuremaid
71	1	4 „	seina	nina
71	2	1 „	harjutused. Samuti	harjutused
71	2	5 „	jutuvõistluse	V. Leemetisi futuristliku

Saapakreemi & küünlatööstus

Hans Vichmann

Tallinn, Paldiski mnt. 20 tel. 24-64

Valmistab üldiselt tuntud headuses:

küünlaid, saapakreeme, määrdeid, metalli puhast. pulbrit, kingakivi jne.

Ainuke perenaiste kutse- ja koduajakiri Eestis

„Taluperenaine“

saab alates aastaga 1930 **pool suurem, pool täielikum, pool huvitavam senisest.**

Käsitööosa täieneb kudumisosakonnaga, mis toob pääle muu riideproove.

Jutunurk suureneb — toob meie paremate kirjanikkude töid.

Hinnata kaasandena igal numbril kaasas „*Lastemaailm*“
Pääle selle aastatellijatele veel eriline hinnata kaasanne.

„**Taluperenaine**“ maksab: aastaks 4 kr., poolaastaks 2 kr. 25 snt., veerandaastaks 1 kr. 15 snt., üksiknumber 40 snt.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasufised.

Proovinumbrid hinnata! Proovinumbrid hinnata!

„Taluperenaise“ talitus Tartu, Suurturg 8.

Kas teate, mis „Kevadik“ tahab?

Suure ja tõsise ülesande teostamise on „Kevadik“ eneselle eesmärgiks pannud. Ta tahab olla teenäitajaks ja sõbraks noortele, kelle ülim püüd on kasvada täis inimseks. Noortele, kes taotlevad eneste jaoks kolme täiust: tött ja õiglust mõistuses, vourust hinges, tervist kehas; rahva jaoks — omapärast kultuuri; kogu maailma jaoks — vabadust, vendlust, inimsust.

Noorsoo enesekasvatuse ja elureformi ajakiri

„KEVADIK“

Ilmub Eesti Noorsoo Karskusliidu väljaandel 1926 a. alates 6 korda aastas à 16 lhk. „KEVADIK“ sisaldab kirjutusi järgmistelt aladelt: enesekasvatus, elureform (karskus, keha-kultuur, tervishoid), elulookirjeldused, ilukirjandus, noorsookirjanduse ja ajakirjanduse ülevaade, ülevaade noorsoo isetegevusest (õpilasüh., skoutlus jne.) ja juhatused selleks, ühismängud, kodumaa tundmaõppimine jne.

Pääle selle sisaldab iga number pilte.

„KEVADIKU“ artiklite osas esinevad pääasjalikult küpsemad jõud, kuid ka noorsooga ja selle orgidega peab toimetus elavat kontakti, paludes neilt kaastööd eestkätt ülevaadete osa jaoks.

„KEVADIK“ maksab aastas 75 snt., poolaastas 40 snt., üksiknumber 15 snt. Kuulutus lhk. 30. kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid!

Levitajaid ja tellimiste vastuvõtjaid vaja igasse kooli ja külla!

„KEVADIKU“ TOIMETUS, TARTUS, — POSTKAST NR. 86

Tegevtoimetaja: A. Künigi kõnet. Jakobi tän. 8 iga päev kella 13 — 1/2 15.

Vastutav ja tegev toimetaja Harald Nõmmik. Väljaandja Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskuhatas.
Toimetus: Eduard Riismann, August Meikop ja Otto Ibius. Talitusjuht: H. Hasenbuš.
„Estotriikk“, Tallinn, S. Karja 8. **Hind 30 senti.**